Gazdag Erzsi

Hol van a nyár?

Kati, kató, katibogár,
mondd meg nekem: hol van a nyár?

– Ott, ahol a fülemüle,
fagyalbokor közepébe,

nádirigó víg sípjában,
patak csobogó fodrában,

búzavirág kék szemében,
ezüsthalak pikkelyében.

Ott trilláz a réti fűben,
egy kis tücsökhegedűben.

Göncölszekér rúdja mellett
csillagökröket terelget.

Égen-földön megtalálod,
ha az erdőt, mezőt járod.

Anyák napja

Weinrauch Katalin

Az én anyukám

Az én anyukám
nagy varázsló,
legfőbb felhő-
tologató:
ráparancsol a napra
is néha,
süssön rá az ő kicsi
lányára.

Az én anyukám
nagy varázsló,
mindent tud ő,
mi szép, mi jó,
bármit kérdek, soha nem
nevet ki,
ha fáradt is, fontos
vagyok neki.

Az én anyukám
nagy varázsló,
gondolatomban
olvasó;
ha töprengek: a hímest
nyúl festi?
Nevet szeme: fontos?
Örülj neki...

Az én anyukám
nagy varázsló,
száján a szó
virágbimbó,
szeretetre tanít, nevel
engem,
ilyen leszek én is,
megígérem!

Mihálka György

Nevelés

Papa elárult egy hatalmas nagy titkot.
Nem is a gólya az anyukám!
Hűű…! vajon mit szólna ehhez a mama?

Mihálka György

A rend

Mama azt mondta,
takarítsam ki a szobámat.
Egész délután azt csináltam.
Mama bejött, és azt mondta,
nagyobb rendetlenség van,
mint volt.

Gianni Rodari

Ezüst, arany, gyémánt szókat...

Ezüst szókat írnék rendbe,
ha a tollam
szél fuvalma lenne.

De a tinta mélyén
csupa-csupa kincs van:
Anyukámnak írtam,
s tollamról a legszebb
gyémánt szók peregtek!

(Tótfalusi István fordítása)

Móra Ferenc

Herepfedény

A herepfedényről mindenki tudja, hogy…

Nem, ez így nem jó lesz. Mi az ördögnek mondjam el a herepfedényről, amit úgyis mindenki tud róla? Inkább azt mondom el, amit talán még azok se tudnak, akik a herepfedényből élnek. Legalább egyszer már olyant is írok, amiből tanulni lehet.

Mikor én kisdeák voltam, minden tanárom szeretett, és mind jövendölgetett rólam valami szépet. Baksay tanár úr azt mondta, költő lesz belőlem, mert szép nagy fejem van, és abban sok ész elfér. Zólyomi tanár úr pedig akadémikusnak szánt, mert szép kis fejem van, és abban nem szalad szét az ész. Mi tagadás benne, olyan tanárom is volt, aki képviselőt nézett ki belőlem…

A jövendőmet azért mégiscsak Kunz tanár úr találta el legjobban.

– Sose lesz belőled, fiam, semmi sem, mert nincs fantáziád – ez volt a szentenciája rólam.

Kunz tanár úr az ábrázoló geometriát tanította, és e minőségben szerezte azt a tapasztalatot, amelynek vetülete ez a lesújtó ítélet volt. De azért Kunz tanár úr tárgyilagos ember volt, és nemcsak a kúpszeletekre tudott nyájasan nézni, hanem énrám is. Sőt, énhozzám többször hajolt le szeretettel, mint azokhoz a geometriai lángelmékhez, akik a Priamus királyt is mindig Piramis királynak mondták.

„Ej – gondolhatta magában, mikor ijedt kis arcomat megsimogatta –, neked is jobb lett volna nem születni, te Isten szegénykéje.”

Az édesapám is mindig így szokta húsvét előtt azt a kisbárányt megsimogatni, amelyikről tudta, hogy nem lesz belőle birka.

– Te, Ferkóka – fogta egyszer két, rajztanáros puha keze közé a fejemet –, láttál-e már te herepfedényt?

Szőkés bajuszos ajka, szelíd kék szeme biztatva mosolygott rám.

– I… igen – vágtam ki elszántan.

– Nagyszerű! – nevette el magát. – Tudod, hogy az a legnagyobb ritkaságok közé tartozik!

Az óra végét csengették. Kunz tanár úr fejébe csapta kék bársony kalapját, és kiment, de még akkor is rázta a nevetés. Engem pedig azzal a kétséggel hagyott ott, hogy a herepfedény tartozik-e a legnagyobb ritkaságok közé, vagy az a fiú, aki látott már herepfedényt.

Trigonometriából érettségiztem…

– Rajzoljon fel egy mértani idomot – kezdte az inkvizíciót Mihálovics tanár úr.

Némi habozás után felrajzoltam egy idomot, amelyet talpával lefelé fordított csizmának éppúgy lehetett nézni, mint üstökös csillagnak.

– A legritkább mértani idomok közé tartozik – mondta halálos gúnnyal Mihálovics tanár úr. – Meg tudná mondani, miféle idom ez?

Éreztem, hogy éjszaka ereszkedik az agyamra. De azt is éreztem, hogy hirtelen belehasít egy fénysugár. Mit? A legritkább idomok közé tartozik?

– Herepfedény – susogtam bátortalanul.

– Mi-i? – mereszkedett rám döbbenten a tanár úr.

– Hangosan, fiam, hangosan! – biztatott a főigazgató. – Amit tud az ember, azt ne szégyellje. Márpedig ezt csak tudja az ilyen jeles diák, mint maga?

– Herepfedény – csattant a hangom akkorát, hogy a professzor összerezzent bele.

Az is lehet, hogy nem a hangtól rezzent össze. De már mindegy volt, mert a főigazgató beletapsolt a tenyerébe.

– Bravó, hát persze, hogy herepfedény. Ebből elég is lesz, tanár úr… Maga pedig jegyezze meg, édes fiam, hogy nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk, és az életben hangosan kell beszélni.

Közigazgatási riporter voltam, s a közgyűlés az iskolák államosítását

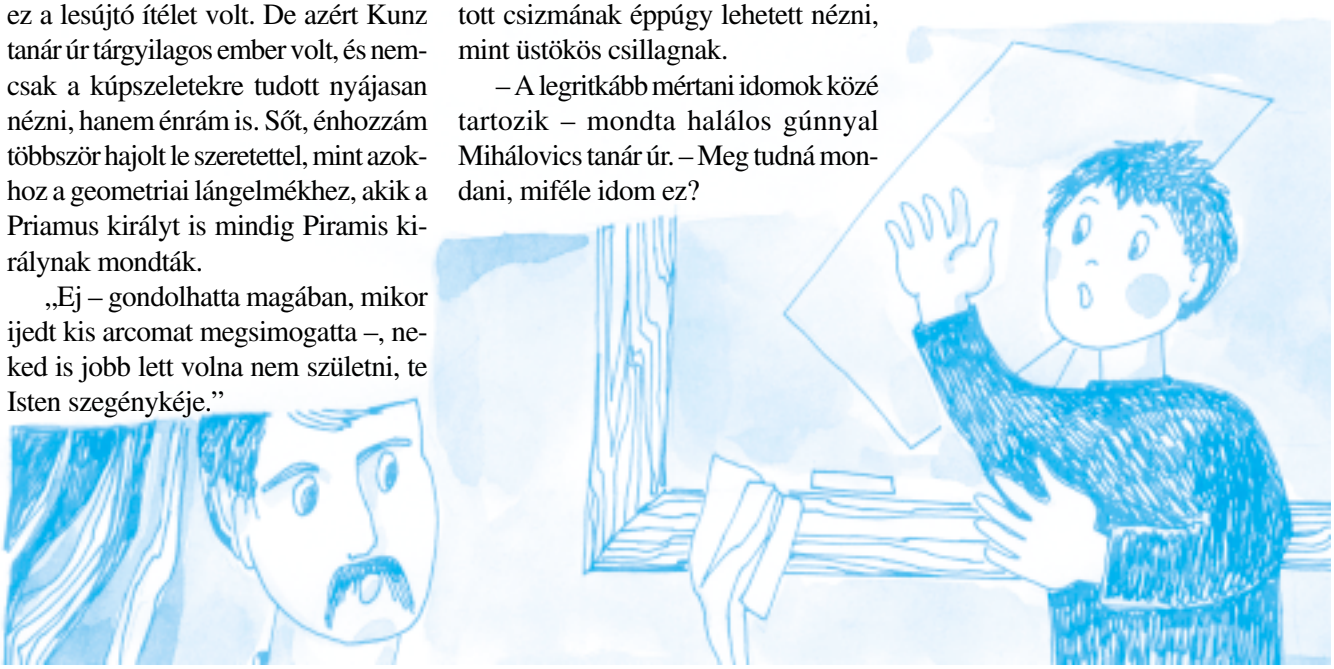

tárgyalta. A nem államosítók vezére nagy tudományú papember volt, aki nagyszerűen tudott bánni a mezei hadakkal. Szédület volt hallgatni, amikor fölsorakoztatta azokat a német és spanyol auktorokat*, akik kimutatják, hogy az államosítók az ördöggel cimborálnak. Szerepelt azok közt még Páduai Szent Antal is, márpedig azzal rendes ember nem húz ujjat, mert az keríti meg az elveszett tehenet.

Szemmel látható volt, hogy itt az államnak kitelt a becsülete, ha szavazásra kerül a sor. Hiábavaló volt még az is, hogy egy államosító öreg fiskális** belekurjantott a főtisztelendő beszédjébe.

– Hja, könnyű a papoknak!

– Miért volna könnyű? – kérdezte a szónok.

– Azért, mert ők összetett kézzel keresik a kenyerüket!

Csak a szónok nevetett a tréfán.

– Doktor úr – javasoltam az ügyvédnek –, kérdezze meg a főurat, mi az a herepfedény.

A szónok pártja zúgó tapsai közt leült, az ügyvéd felállt, és azon kezdte:

– Tisztelt közgyűlés, mindenekelőtt azt kérdezem a főtisztelendő úrtól, tudja-e, mi a herepfedény?

Erre a szóra hirtelen csönd támadt. Mindenki a főúrra nézett, aki fülét a tenyerébe tölcsérezve előrehajolt.

– Megismétlem a kérdést – dörögte az állam patrónusa. – Feleljen nekem őszintén a főtisztelendő úr, tudja vagy nem tudja, mi az a herepfedény?

A főúr elsápadt, szeme pillája megrebbent.

– Ezzel az úrral nem állok szóba – fordult hátra a híveihez.

– Akkor rendben vagyunk, méltóságos főispán úr – fordult az ügyvéd az elnöki szék felé. – Aki azt se tudja, mi az a herepfedény, azzal én igazán nem kezdhetek vitát.

A főispán baljóslatú morajlás közt rendelte el a szavazást. Akkora többség állt fel az államosítás mellett, hogy az ellenzék még ellenpróbát sem kért.

Az elnök öt percre felfüggesztette az ülést. Szaladtam a telefonhoz. Csak futtában hallottam, hogy az ügyvéd magyarázott a barátainak:

– Mégis hallatlan, hogy valaki iskolaügyhöz hozzá merjen szólni, aki azt se tudja, mi az a herepfedény.

– Hihetetlen! – csóválta a fejét az egész társaság.

* *auktor* – szerző, író
** *fiskális* – ügyvéd

Frantisek Halas

Visszájára fordult világ

A hold megugatta a vén kutyát,
a kalap emelte meg a kezet,
és a füst a kéménybe visszaszállt,
az árnyék meg testet vetett,
a szalonnának szárnya nőtt,
a lusta folyton dolgozott,
az *után*-ból lett az *előbb*,
míg meg nem ette a pocok.
A cérna pocakot eresztett…

Ugyan, gyerekek! Csend legyen! Csend!
Micsoda? Hogy ilyenek nincsenek?
Ne velem: a tollammal veszekedjetek!
Ő a bűnös! Ő írta ezeket!

(Végh György fordítása)

Jevgenyij Vinokurov

Vadhattyúcsapat

Nem ment sehogy! Majdnem sírtam dühömben:
nem sikerült a számtanfeladat.
A szövegével volt a baj különben,
úgy szólt, hogy:
„Szállt egy vadhattyúcsapat…”

És kezdtem újra csak, nekibúsultan,
szorzást, osztást… nem mentem semmire.
De amint égő szememet behunytam,
láttam:
ott szállnak, szállnak messzire…

Szállnak tömött felhők közt messze húzva;
szárnyukon hamvad el az alkonyat.
Hosszú nyakát vezérük hátranyújtja,
szólogatja az elmaradtakat.

Leszállnak inni kis tavak vizére,
aztán a sereg újra szárnyra kap,
az első-röptű gyengéket segítve,
győzelmesen suhogva szállanak.

Úsznak, szárnyuk az ég-ereszt súrolja,
rokonuk felhő, havas hegytető…

De szép, de szép! Ugyan ki hitte volna,
hogy számtankönyvből röppentek elő?

(Rab Zsuzsa fordítása)

Gulyás Pál

Égnek a sugarak!

Égnek a sugarak,
jönnek a madarak,
lent a hó süllyed,
bújnak a füvek!
Kivirít udvarunk,
messzire ballagunk,
zord falak rabja,
messze szabadba.
S távol a légben
mennyi veszély leng!
Fent az akác-sorok
zászlaja ránk lobog!

Felfele szállunk,
ég veri vállunk,
s lefele, lefele
húz a föld kötele!
Zenitba-nadírba*
lesz sorsunk beírva!
Égnek a sugarak,
jönnek a madarak,
lent a hó süllyed,
bújnak a füvek!

Füzesi Magda

Tavasz libben

Tavasz libben, felragyog,
eliszkolnak a fagyok,
zuhog a nap a tájra,
a fekete határra,
a nyújtózó folyóra,
meg a tóra, a hóra.

Leng ibolyák kék ruháján,
tulipánok bóbitáján,
elsuhan a barackfáig,
rózsaszín tündérré válik.

Tavasz libben a tájra,
az éledő határra,
rigó füttyén felnevet,
kékre festi az eget.

Tavasz libben. Elszalad.
Marasztalnád – nem marad.
Fűzfa ágán megpihen,
s eltűnik a semmiben.

Dénes György

Lila táj

Csiri-
csáré
lila
hold,
lila
tóban
lila
folt,
lila
parton
lila
gaz:
nyárba
fordul
a tavasz.

Osváth Erzsébet

Májusnyitó

Tavasz van,
május van újra!
A fasor gyertyáit gyújtja.
Lobognak
száz pici lánggal,
hófehér csipkés virággal.
Fénylenek
tündéri fénnyel,
fényük a felhőkig ér fel.
A rigók
hangversenyt adnak,
kitárul
ezernyi ablak.
A friss szél zászlókat lenget.
Gyöngyvirág csengői csengnek.

zenit – az éggömb legmagasabb pontja
nadír – az éggömbnek a zenittel ellentétes pontja; talppont

Kiss Dénes

Nyár

Kicsattan, fölpirul a nyár!
Gyümölcsérések láza
a színeivel kiabál.
Egek fedelét rázza.

Villámokat vet, dobál
eső-csipkézte tájra.
Virág-tűzijátékok
lobbannak feszes ágra.

Milliárd élet-robbanás,
izzó szirom-parázs.
Már megint a nyár, a nyár,
a láz, a láz, a láz!

Szalai Borbála

Tudja meg a világ!

Bodzaág, bodzaág!
Tudja meg a nagyvilág:
puha bélű bodzaágból
én faragtam furulyát!

Hogyha szól, zengve szól
füttyös kedvű hangszerem –
még a tölgyfán szunyókáló
bölcs baglyot is felverem.

Bodzaág, bodzaág,
rigóhangú bodzaág,
szívderítő dalaidért
irigyel a félvilág!

Kovács András Ferenc

Tavaszi szél

Száguldozom szélszekéren,
szélszekéren köd után,
eszterhéj a fuvolám,
száguldozom köd után.

Kóricálok árkon-bokron,
árkon-bokron, tűhegyen,
hol csak táltosló megyen,
kóricálok tűhegyen.

Kóborolok holdtutajon,
holdtutajon magamba,
csillag akad hajamba,
holdtutajon magamba.

Lennart Hellsing

Hintadal

Fenyő hintáz,
hársfa hintáz,
szélben ágak lengenek.

Fecske hintáz,
sirály hintáz,
hintáznak a fellegek.

Vonat hintáz,
árboc hintáz,
tenger hullámán hajó.

Ég-föld hintáz,
te is hintázz!
Szállni fel-le ó, de jó!

(Rab Zsuzsa fordítása)

Szívesség Istennek

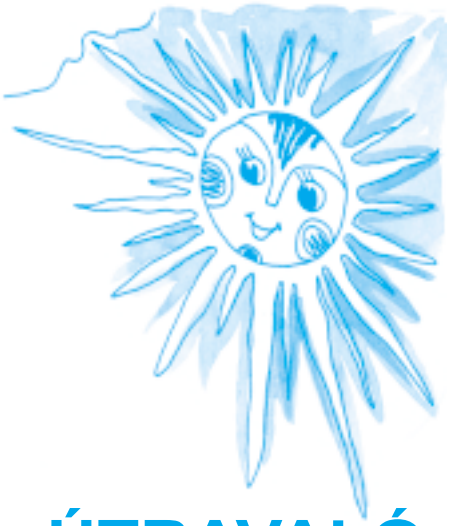

ÚTRAVALÓ

– Képzeld, Bogi, ma megint tettem egy szívességet Istennek!

– Nocsak, mi történt?

– Ma azt tanultuk a hittanórán, hogy tisztelni kell az időseket. Képzeld, épp hazafelé tartottam, amikor találkoztam egy idős hangya nénivel, aki alig bírta cipelni az útközben talált kenyérmorzsát. Én meg hipphopp, hazarepítettem őt a hátamon.

– Ez igen, valóban szép dolog volt tőled, hogy segítettél neki. De komolyan azt gondolod, hogy ezzel Istennek tettél szívességet?

– Persze, hiszen az Ő nevében tettem. Amikor a néni megköszönte, én azt mondtam, Istené a dicsőség. Kíváncsi vagyok, hogyan fogja ezt nekem visszafizetni Isten!

– Na azért ez nem igazán így működik. Figyelj csak!

Soha nem látott a Tölgyes olyan kemény téli éjszakát, mint amilyen Bömbi neve napján köszöntött az erdő lakóira. Az ünnepelt éppen hazafelé sietett, hogy mihamarabb bebújhasson nyúltestvérkéi közé az odúban, és kipihenhesse a nap fáradalmait. Mert névnap ide vagy oda, eléggé kifárasztotta a kis nyúlgyereket a nagy ünneplés.

– Milyen kedvesek a barátaim – mosolygott jólesően Bömbi. – Nem is tudom, melyik ajándék a legszebb, hiszen mindenki a legszebb álmaimat igyekezett valóra váltani. De jó, hogy ilyen barátaim vannak!

Bömbi nagy boldogságában észre sem vette, hogy az egyik ösvényen rossz irányba fordult. Már csak akkor kapott észbe, amikor sehol sem látott ismerős bokrot maga körül.

– Ajaj! – kapott a fejéhez a nyúl. – Most vajon hol vagyok, és hogy jutok haza? Sehol egy lélek, aki útba igazítana, vagy egy ismerős ágacska, amiről rájönnék, hol vagyok.

Ide-oda futkározva igyekezett megtalálni a haza vezető utat, aminek csak annyi eredménye lett, hogy levegő után kapkodva hullott az egyik bokor tövéhez. Kis pihenőt tartott, majd kiválasztott egy irányt, és határozottan nekiindult az erdőnek. Kis idő múlva meglepetten vette észre, hogy elfogy a talaj a lába alól, s mire körülnézett, egy gödör alján találta magát. A csillagok szikrázóan ragyogtak bele a sötétségbe, kiutat azonban sehol nem látott.

– Na hiszen, cseberből vederbe! – didergett Bömbi. – Ki kellene találnom valamit, különben mélyhűtött áru lesz belőlem a vadász jóvoltából. Igen ám, de mit?

Egy ideig ugrált, igyekezett felkapaszkodni a gyökereken, de minduntalan visszaesett a gödör aljára. Odabújt hát végül egy mohacsomóhoz, és vacogva pislogott a halovány csillagok felé.

– Mennyi kis szentjánosbogár! – nézegette az égi lámpásokat. – Biztosan ők is nagyon fáznak ebben a hidegben. Na majd én felmelegítem őket!

Azzal fürgén talpra pattant és igyekezett minél magasabbra ugrani, s közben sűrűn lehelgetett az ég felé. Majd kis pihenő után újra kezdte a segélyakciót.

Eközben a nyúlcsalád otthon megunta a várakozást, és az ünnepelt keresésére indult. Mivel elég sokan voltak, szétváltak, és kettesével indultak el az erdő különböző részei felé. Nyúlmama az egyik nyúlfiát kézen fogva a Tölgyesnek a patakhoz közel eső részét vállalta. Sokáig mentek az erdő belseje felé, de hiába tekintgettek be minden bokor mögé, hiába kiáltoztak, sehol sem találták a hiányzó családtagot.

– Állj! – emelte fel az egyik bokornál első lábát a nyúlifjonc. – Hallgasd csak!

Egy kis idő múlva nyúlmama is meghallotta a furcsa zörejt. Halk, sűrű puffanások, majd mintha a szél indult volna meg, a levelek azonban nem mozdultak.

– Mi lehet ez? – nézett nyúlmamára fiacskája.

– Nézzük meg! – javasolta nyúlmama, és óvatosan elindultak a hang irányába. Néhány fűcsomó mögül időről időre párafelhő indult az ég felé.

– Na hiszen, ilyet még életemben nem láttam – vakargatta fejét nyúlmama tanácstalanul. Mire azonban fiához fordult volna, csak a hűlt helyét találta csemetéjének.

– Mama, gyere gyorsan, megtaláltam! – hangzott a párafelhő irányából.

Nyúlmama odasietett – s valóban! Bömbi feje jelent meg időnként a fűcsomó alól, s tőle származott a párafelhő is. Sietve kiszabadították a kis nyúlgyereket a gödör fogságából, majd igyekeztek minél hamarabb fedél alá jutni.

– Milyen buta volt ez a kisnyúl! Még hogy ő melegíti fel a csillagokat! Hiszen nagyon messze vannak tőlünk, és egyáltalán nincs szükségük arra, hogy melegítsék őket!

– Annál nagyobb szüksége volt Bömbinek az ugrálásra, hiszen megfagyhatott volna, ha nem teszi. És most gondolkodj el azon, valóban szüksége van Istennek a te szívességedre? Nem hasonlítasz kicsit Bömbire, amikor azt hiszed, hogy nélküled megáll a világ?

– De hát Isten maga kéri, hogy tegyünk jót a társainkkal!

– Ez igaz, de nekünk nagyobb szükségünk van a jótettekre, mint a Gondviselőnek, aki egyetlen szavával létrehozta ezt a csodálatos világot. Gondolod, hogy maga nem tudná elvégezni azt, amire szüksége van? Ha nem teszel jót, megfagy benned a szeretet, és önző, gonosz teremtmény leszel, aki csak magával foglalkozik. És ezt ugye nem szeretnéd?

– Nem, most már nem fogom elvárni, hogy Isten visszaadja a kölcsönt, hanem megköszönök minden lehetőséget, mert nem akarom, hogy megfagyjon a szívem.

Olasz Tímea

Bibliai ábécé

BÁLVÁNYOK. A bálvány fából, kőből vagy fémből készült „Isten”-kép. Izráel fiait gyakran megkísértette a környező népek bálványimádása, s hegyeken, forrásoknál, fáknál és nagy sziklaknál ők is állítottak fel bálványokat. A pusztai vándorlás idején, amíg Mózes a Sínai-hegyen volt a Tízparancsolatért, aranyborjút készítettek és azt imádták. Isten gyakran büntette meg Izráel népét a bálványimádásért, amelyet kifejezetten megtiltott a második parancsolatban: „Ne csinálj magadnak faragott képeket… és ne imádd azokat”.

BEÉRSEBA. Az ószövetség idején fontos hely volt Beérseba, középúton a Földközi-tenger és a Holt-tenger déli részét összekötő útvonalon. Az Egyiptomba tartó kereskedők megpihentek Beérsebában, s a pásztorok szívesen itatták meg jószágaikat mély kútjainak hideg vizével. Ábrahám egy ideig Beérsebában lakott és innen indult el arra a félelmes útra, amelyen Izsákot készült feláldozni. Gyakran utaltak az ország északi és déli határaira ezzel a kifejezéssel: „Dántól Beérsebáig.”

BELIÁL. „Beliál fia” a Bibliában igen gonosz embert jelent. A szó eredete homályos, de ennél nem is lehetett valakit becsmérlőbb jelzővel illetni. Talán a Sátánnak vagy a pokolnak volt egy másik neve.

BELZEBUB. Az Ószövetségben említett helyi istenségek egyike. Néha a „magasság fejedelmé”-nek is nevezték. Az Újszövetségben a farizeusok azzal vádolták Jézust, hogy ennek az istenségnek, amelyet a Sátánnal azonosítottak, a hatalmát használja fel a gonosz lelkek kiűzésére.

BERTALAN. A tizenkét tanítvány egyike. A neve szerepel az evangéliumokban a tanítványok névjegyzékében, de nagyon keveset tudunk róla. Némelyek úgy vélik, hogy azonos a János evangéliumában említett Nátánaellel.

BETÁNIA. A jerikói úton Jeruzsálemtől mintegy 3,5 km-re északra terült el a Betánia nevű falucska. Ott lakott Mária, Márta meg Lázár, a három testvér, akik gyakran látták vendégül Jézust, s akikhez az szívesen tért be. Itt történt, hogy egy asszony illatos olajjal kente meg Jézus fejét; itt hallgatta Mária Jézus lábánál – „a jobbik részt választva” – Mestere tanítását, míg Márta a vendégek ellátásával szorgoskodott; itt támasztotta fel Jézus a már negyedik napja halott Lázárt, és innen indult el Jézus virágvasárnap Jeruzsálembe azon az úton, amelyen a nép hozsánnázva, pálmaágakkal köszöntötte.

BETEGSÉG. A Biblia sokszor és sokféle betegségről beszél, valamint e betegségek gyógyításáról is. Ezek közül sokat ismer a mai gyógyászat, de nem mindet. A Bibliában szó van a lélek betegségéről, meg a test betegségéről is. Mózes harmadik könyvében a zsidók részletes utasításokat kaptak az egészségről és a higiéniáról, hogy megelőzzék vagy gyógyítsák a betegségeket. Az Újszövetségben Jézus csodálatos gyógyításaikor mindig hangsúlyozta a hit fontosságát, mint a gyógyítás előfeltételét. Hit által, a gyógyító és a beteg hite által gyógyítottak az apostolok is.

BETESDA TAVA. Egy beteg ember évekig járt el naponta a jeruzsálemi Betesda tavához abban a reményben, hogy meggyógyul, ha elsőnek mártózik meg a tó vizében, miután azt egy angyal belépése felkavarta. De mindig megelőzték mások. Jézus, amikor látta, így szólt hozzá: „Kelj fel, vedd fel az ágyadat, és járj!” Erre a beteg ember lába azonnal megerősödött, úgyhogy könnyedén járkálhatott.

BETFAGÉ. Amikor Jézus és tanítványai Jeruzsálem felé haladtak, egy útfordulónál az Olajfák hegyén így szólt az Úr a tanítványaihoz: „Menjetek el a szemközti faluba, ott találtok egy szamárcsikót, amelyen még senki sem ült. Azt hozzátok el nekem.” Betfagétól tehát szamárháton ülve vonult be Jézus Jeruzsálembe, miközben a sokaság eléje terítette ruháit, és ezt kiáltotta: „Áldott, aki jő az Úrnak nevében. Hozsánna a magasságban!”

BETLEHEM. Jézus szülővárosa. Anyjának, Máriának egy istállóban kellett ott megszállnia, mivel nem volt szabad hely a vendégfogadóban, s Jézus bölcsője a szénával bélelt jászol volt. A betlehemi dombokon a pásztorok örvendezve hallották az angyaloktól a jó hírt, hogy megszületett a Messiás, a napkeleti bölcsek pedig egy fényes csillag nyomán Betlehembe mentek köszönteni az újszülöttet. A város neve ezt jelenti: „a kenyér háza”. Jézus őseinek, Dávid családjának volt egykor az otthona.

BOÁZ. Az aratók egész nap dolgoztak a betlehemi Boáz földjén. Az ószövetségi törvény szerint megengedte Boáz az asszonyoknak, hogy az aratók után összeszedjék a lehullott árpakalászokat. Az egyik fiatal nő, Ruth, jövevény volt Betlehemben. Moáb földjéről származott, de Boáz szigorúan meghagyta, hogy mindenki szíves legyen az idegenhez. Cséplés kor külön árpaadaggal is segítette Ruthot, végül pedig feleségül vette. Egész Betlehem csodálkozott azon, hogy Boáz mennyire megszerette ezt az idegen asszonyt. Házasságukból egy fiuk született, s az lett Dávid nagyapja.

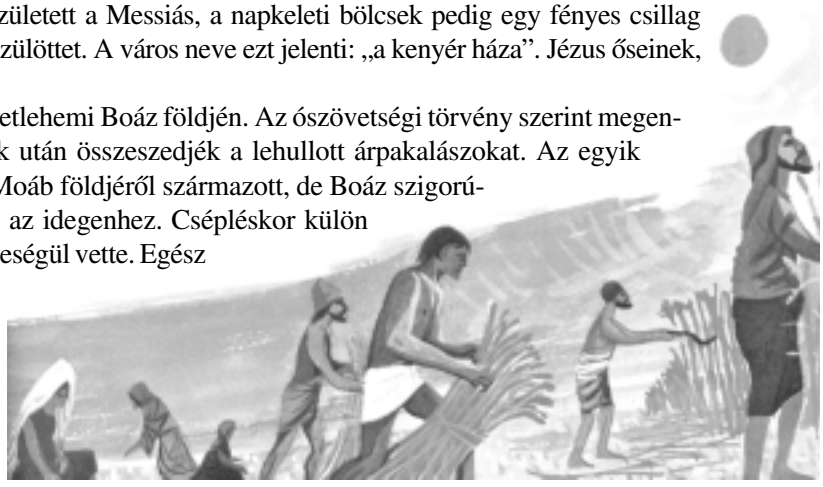

(Cecil Northcott Bibliai lexikon gyerekeknek című könyve alapján)

A madarak és fák napja

Herman Ottó

Lillafüreden

Mily remekül terem meg ott a páfrány, mily édesen kacsingat a kis patak partjáról a nefelejcs – akár az ártatlan gyermek kék szeme.

Délcegen állnak az ifjú fenyvek, némelyiknek a csúcsa összekap a vénséges almafa kiálló ágával, és addig viaskodnak, amíg nem segít a kertészkedés.

Aztán annak a kis teleknek szárnyas lakói, micsoda kedvességek is azok!

Majdnem mindnyája ott született. A kis barázdabillegető, mely oly gyönyörűen lépeget, szárnyra sem kél az ember előtt, csak fut, fut. Megáll az ember, megáll a madár. Aztán kivárja: mi lesz? Ha továbbmegy az ember, elfut a kedves madár az útkeresztezésig, és kitér…

Azon a vénséges almafán reggel pont kilenckor megjelenik a szárnyas munkások szövetkezete: széncinege, bábacinke, fakúszó, csuszka és a kis hőcsikharkály, odasurran még egypár őszapó is.

Micsoda sürgés, micsoda igyekezet az, amellyel ez a sokféle alkatú, kedves apróság azt a vén fát végigkeresi, végigkutatja. Az ember szeme megkáprázik a mozgás sokféleségétől. Az apróbb cinegék a legvékonyabb ágakat himbálva keresik véges-végig: nincs tornász, aki a függögetést, szökellést utánuk csinálhatná. Azalatt a fakúszó a faderékon lovacskázik fölfelé, okos szemével beletekint a kéreg minden repedésébe, itt-ott belenyúlkál finom, kissé hajlott csőrével. Versenyre kél vele a kis tarka hőcsikharkály. De már ez meg-megáll, kopácsolni kezdi a redves helyeket, hogy az apróforgács, szilánk csak úgy repül – azután veszteg marad. Eleven szeme kicsit villan; ekkor spékelte a fában őrlő, kikopácsolt kövér pondrót tűhegyes nyelvére – egyet nyel és továbbhalad.

No, a csuszka, az aztán az igazi! Ha kell, fejjel fölfelé, ha kell, fejjel lefelé halad a törzsön, s a vastag ágakon körül-körül csúszik, nagy sebesen és ügyesen, itt is kopácsol, ott is kopácsol, és füttyel felelget, ha a széncinke azt mondja: „Nincs erre! Itt sincs! Itt sincs!”

Egyszerre, mint varázsütésre, megáll a munka. Egy pillanat – és az apróság hanyatt-homlok, mintha kilőtték volna, be a bokorba. Kisvártatva sajátos szárnycsapással, bizonyos ólálkodással vonul a hegyoldal hosszában az aranyszemű karvaly, az apróságok nagy veszedelme.

Eltart jó darabig, míg a megriadt kis munkások egyenkint kimerészkednek. Legeslegelőször mindig a szemtelenségig bátor széncinege.

A kis tócsába, amelybe a kristálytiszta patakocska kis küszöbön át csobog be, a nagy kő behajlásában, amerre a víz sodra áramlik, pisztráng áll. Alig láthatóan libeg a kormánya. Áll, áll – míg egyszer csak lecsap a víz színére egy kis parti kérész. Egy villanás, egy csobbanás: a pisztráng bekapta a kérészt, és megint a helyén áll.

Na meg aztán a kánikula napjaiban: madárfürdővé alakulnak át a kis patak sekélyebb helyei. Beveszik magukat még a vasorrú pintyek is, és áll a pocskolás, hogy az valami! Minden fajnak más-más a fürdőhelye. És előkerül még a dió nagyságú ökörszem is, mert talált magának a kis vízesés szélén egy pici medencét, éppen neki valót. És ezt aztán látni kell! Tízszer is vissza-visszatérnek a vízbe, pocskolnak. Úgy megáznak, hogy föl sem bírnak repülni. Mikor az oly isteni, oly jó! Lám a madár sok-sok embert szégyenít meg azzal, hogy szereti a tisztaságot!

Ezek a műkincsek. No meg van még néhány gyémánt is: ez pedig a vörösbegy. Hogy illeszkedik, hogyan simul az az emberhez, mihelyt megérzi a szeretetét.

Az ember faricskál a veranda korlátján, hát a vörösbegy letelepszik egy bakarasznyira tőle. Okos szemével nézi, majd a forgácsot, majd a faragót – csak úgy! Egyszerre „pukedlit” vág, és sürgyé, el!

Kisvártatva megint előkerül. Rászáll a szoba küszöbére, benéz az ajtón: keresi a patrónáját, aki benn ül és varrogat. A vörösbegy rászáll az asztalra, majd a padlóra, és arasznyira közelíti meg az asszonyát. „Pukedlizik”, majd oldalt fordítja fejét, és azzal a gyönyörűen tiszta vörösbegyszemével felnéz. Ez kérdés: „Hát nincs édes morzsa?” Mert a mi vörösbegyünk megtagadja természetét, és édes morzsát is eszik! No, kap is. Minden második szedésre egyet mártogat, és mikor elég volt, szárnyra kap, és vesd el magad, ki a kertbe!

Haj-haj, de az nem oly egyszerű ám! Mert a szomszédék fekete macskája már hetek óta minden furfanggal utána van annak a kis okos madárnak. Hiába! Mert szem, ami szem, és csak a fülemülééé ragyogóbb, tán élesebb látású is a vörösbegyénél.

Íme, a mi „villánk” elrabolhatatlan kincse!

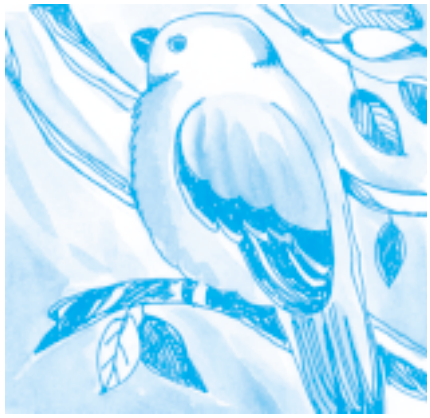

Weinrauch Katalin

Ünnep az erdőn

Fák, madarak és állatok
napjára kaptam meghívót.

Meghívómba az volt írva,
díszvendégnek várnak oda.

Szúrós hátú sündisznócska
tüskéjére volt rászúrva
a meghívó, díszes levél:
– Lesz verseny is, bíró lennél?
– kérlel szépen süni postás. –
Terád esett a választás!

– Milyen bíró? Milyen verseny?
– izgatottan kérdezgettem.

Süni szuszog, szúr a szava:
– Tán nem tudod? Nagy nap ez ma!

Majális van az erdőben,
ünnep, melyhez minden készen:
szólózik majd sok-sok madár,
ki szólt szebben, döntés rád vár!
Minden fa, s a bokrok mögött
vadvirágból színes szőttes
virágmező, hamvas, hímes,
te mondod meg, melyik a szebb…
Vigyázz, senkit nem sérthetsz meg!
Két csiga is rajthoz állt,
futóverseny lesz, várnak rád,
induljunk hát, nosza, rajta,
még idén legyen megtartva…
Egy mókus azt lesi-várja,
ág-ugrásban lepipálja
az elmúlt évi bajnokot,
ő nyerje el a zsák diót.
Szarvasbogarak agancsa
fényesre van suvikszolva –
és nem akaszkodtak össze!
Lesik jöttöd reménykedve,
övék a díj s a dicséret…
Töf-töf orrszarvú nem nyerhet!

Csalitosban, bokrok tövén
vezet a sün, visz az ösvény.
Alig hiszek a szememnek:
erdőn lakók ünnepelnek.
Méz csurran kis poharakba:
karcsú darázsderekakra
a sok vadméh köténytt kötött,
vitamin kell verseny előtt.
Óriás gomba-asztalokra
szamóca van felhalmozva,
édes, finom az illata,
egy katica kínálgatja.
Büszke vagyok, mi tagadás,
megtisztelő e meghívás:
vendég vagyok; bíró lettem,
ám emberként az egyetlen!
Erdő népe, fák, madarak,
lám csak, énbennem megbíznak!

Tóth Elemér

Ha pacsirta volnék

Ha pacsirta volnék,
messze szállnék,
virágdíszes
réteken tanyáznék.

Ha sasmadár volnék,
felhőn hálnék,
szélparipán
vígan nyargalásznék.

Ha meg galamb volnék,
itt maradnék,
csak ablakod
alatt turbékolnék.

Szalai Borbála

Cinkebeszéd

Régóta ismerem
Icinykét-Picinykét,
a sárga mellénykés
szorgalmas kis cinkét.

Hisz a múlt tavasztól
kertünkben tanyázik:
gyümölcsfák gallyain
kajtat, bogarászik.

Szüntelen keresgél,
ágról ágra röppen,
s valamit énekel
cinkenyelven közben.

„Van kukac! Van kukac!” –
így szól ez az ének,
tudom, mert értem én
a cinkebeszédet!...

Petőfi Sándor

A bokor a viharhoz

Lassabban, haragos lelkek testvére, vihar, hogy
Lombjaim árnyékát szét ne zilálja dühöd!
Szentegyház vagyok én, e fészek bennem az oltár,
És ezen oltárnak papja a kis csalogány.
Hadd dicsérje, ne bántsd, éneklésével az istent,
A természetet, a szent közös édesanyát.

Olvastad már?

Ugye Te is hallottad már, amikor a felnőttek – sóhajtva, legyintve, ki pedig felháborodva – azt mondják: A mai gyerekek nem olvasnak, csak a képernyőt bámulják…

Mi másként gondoljuk. Hiszünk abban, hogy Ti is szeretitek a könyvet. Ebben a rovatunkban egy-egy közkedvelt ifjúsági regényből vagy meseregényből mutatunk be egy szemelvényt. Azok számára, akik még nem olvasták: kedvcsinálóul, azoknak pedig, akik már kétszer vagy háromszor is: az emlékek felidézéséül.

Rudyard Kipling

A dzsungel könyve

Részlet

Maugli testvérei

Csil keselyűnk éjt hoz nekünk,
Meng küldi, a bőregér –
Tető alatt a házi dal
s a mi fajtánk szerte-tér,
az éj az időnk, zsákmányol erőnk,
karmunk prédát kerít.
Sikert neked, ha tiszteled
a Dzsungel Törvényeit.

Éji dal a dzsungelban

Éppen hét óra volt, jó meleg este borult a Szioni-dombokra; Farkas apó fölébredt nappali álmából, vakarózott, ásítozott, s egymás után nyújtogatta ki a mancsait, hogy az álmosságot kirázza belőlük. Farkas anyó úgy hevert, hogy nagy szürke orrát keresztülfektette négy hancúrozó, visítozó kölykén. A hold beragyogott a barlang száján, ahol a farkascsalád lakott.

– Aúúh! – szólalt meg Farkas apó. – Ideje már, hogy vadászni induljak.

Éppen le akart rohanni a domb oldalán, amikor egy lompos farkú kis árnyék jelent meg a küszöbön, s azt nyivákolta:

– Jó szerencse járjon veled, Farkasok Fejedelme! Jó szerencsét és erős fogakat kívánok dicső gyermekeidnek is, hogy sohase feledkezzenek meg azokról, akik éheznek ezen a világon.

A sakál volt az, az Élősködő Tabaki.

Az indiai farkasok megvetik Tabakit, mert mindig rosszban sántikál, pletykát hordoz, és húscafatokat meg bőrdarabokat kurkász fel a falusi szemétdombokon. De azért félnek is tőle a farkasok, mert Tabaki könnyen megvész, könnyebben, mint bárki más a Vadonban. Olyankor aztán elfelejti, hogy valaha félt valakitől, végigszáguld az erdőn, s megmar mindenkit, aki az útjába kerül.

Még a tigris is elfut, ha a kis Tabaki megvész, mert a veszettség a legszörnyűbb dolog, ami vadállatot érhet. Az emberek tudós szóval „víziszonynak” nevezik az ilyesmit, de az állatok „devani”-nak, őrjöngésnek mondják, és menekülnek előle.

– Hát gyere be, és nézz körül – mondta barátságtalanul Farkas apó –, de itt egy falás nem sok, annyi ennivaló sincs.

– Nincs ám, farkasnak – felelte Tabaki –, de olyan hitvány kis teremtésnek, mint én vagyok, jó lakoma a száraz csont is. Nem arra születtünk mi, a Gidur-log, a sakálnépség, hogy kényeskedjünk, válogassunk.

Besompolygott a barlang hátsó részébe. Megtalálta egy őzbak csontját. Volt valami kis hús is rajta, s boldogan nekiült, hogy megropogtassa ezt a maradékot.

– Köszönöm szépen a vendégelést – mondta a száját nyalogatva. – Milyen szépek ezek a dicső gyermekek! Milyen nagy a szemük! Már ilyen kicsi korukban! Igaz, igaz: eszembe juthatott volna, hogy a királyok gyermekei már kiskorukban is felnőttek.

Persze Tabaki éppen olyan jól tudta, mint akárki más, hogy káros dolog az, ha gyerekeket szembe dicsér valaki; hízott a mája, hogy Farkas apó és anyó nyugtalannak látszottak.

Tabaki csöndesen üldögélt, és örült a hitványságnak, amit elkövetett, aztán rosszindulatúan megjegyezte:

– Sir Kán, a Nagy, elhagyta régi vadászterületét. Jövő hónapban ezek közt a dombok közt szándékozik vadászni, azt mondta nekem.

Sir Kán a tigris volt, aki húszmérföldnyire onnét, a Vengunga folyó partján lakott.

– Ahhoz nincs jussa! – szólalt meg haragosan Farkas apó. – A Vadon Törvénye szerint nincs joga kellő figyelmeztetés nélkül máshová költözni. Tízmérföldnyi területen elriaszt minden

vadat, márpedig nekem mostanában kettő helyett kell vadásznom.

– Nemhiába nevezte az anyja Lungrinak, Bénának – mondta csöndesen Farkas anyó. – Egyik lába születésétől fogva béna. Ezért nem tudott mással boldogulni, csak szarvasmarhával. Így aztán a Vengunga mentén lakó parasztok megharagudtak rá, s most idejött, hogy a mi parasztjainkat is megharagítsa. Tűvé teszik majd érte az erdőt, amikor messze jár, nekünk meg menekülni kell a gyerekeinkkel, felgyújtják a füvet. Igazán nagyon hálásak lehetünk Sir Kánnak!

– Elmondjam neki, hogy milyen hálásak vagytok? – kérdezte Tabaki.

– Takarodj innét! – ordított Farkas apó. – Takarodj, és eredj vadászni a gazdáddal! Itt már egy estére éppen elég bajt csináltál.

– Megyek – mondta nyugodtan Tabaki. – Már hallhatjátok is Sir Kán szavát odalenn a bozótban. Kár is volt fáradnom a hírhordással.

Farkas apó fülelni kezdett, s a kis folyó felé futó völgyben hallotta is a tigris száraz, haragos, morgó, egyhangú üvöltését. Kiérzett belőle, hogy a tigris nem akadt zsákmányra, s nem bánja, ha az egész vadon megtudja ezt.

– Adta bolondja! – mondta Farkas apó. – Ilyen lármával fogni éjjeli munkához! Hát azt hiszi ez, hogy a mi őzbakjaink is olyanok, mint azok a kövér Vengunga-paraszti szarvasmarhák?

– Csitt! – mondta Farkas anyó. – Nem szarvasmarhára vadászik ez ma, nem is őzbakra, hanem emberre.

Az üvöltés valami dongókurrogássá változott; nem lehetett tudni, merről hallatszik. Az a hang volt ez, amely néha úgy megriasztja a szabad ég alatt háló favágókat és cigányokat, hogy egyenest a tigris torkába rohannak.

– Emberre! – mondta Farkas apó, valamennyi fehér fogát megmutatva. – Hm! Hát nincs elég bogár és béka a víztartókban, embert kell neki enni, méghozzá a mi földünkön?!

A dzsungel törvénye, amelynek egyetlen parancsa sem ok nélkül való, minden vadállatnak megtiltja, hogy embert egyék, kivéve, ha azért öli meg, hogy gyermekeit megtanítsa az ölés mesterségére. De akkor is a maga csapatának vagy törzsének vadászterületén kívül kell rá vadászni. Igazi oka pedig ennek a tilalomnak az, hogy az emberölés után, előbb vagy utóbb fehér emberek jönnek elefántháton, puskával, és száz meg száz barna ember gongokkal, rakétákkal, fáklyákkal. Ezt minden teremtett állat megsínyli a vadonban. Maguk közt viszont azt mondják okul a vadállatok, hogy az ember a leggyöngébb, legvédtelenebb teremtés a világon, hát nem dicsőség legyőzni.

Mondják azt is – és ez igaz –, hogy aki embert eszik, megrühösödik, és kihull a foga.

A kurrogás hangosabbra vált, s a végén teli torokkal harsant fel az „Ááá”, az ugrásra készülő tigris kiáltása.

Aztán üvöltés hallatszott, tigrishez nem illő üvöltés, Sir Kán torkából.

– Elhibázta – szólt Farkas anyó. – No, mi baj?

Farkas apó kiszaladt néhány lépésnyire, s hallotta Sir Kán vad dörmögését, mormogását, amint a bozótban botorkált.

– Ennek a bolondnak nincs esze, beugrott a favágók tüzébe, és megégette a lábát – mordult fel gúnyosan Farkas apó. – Tabaki vele van.

– Valami fölfelé jön a dombon – mondta fülét hegyezve Farkas anyó. – Vigyázz!

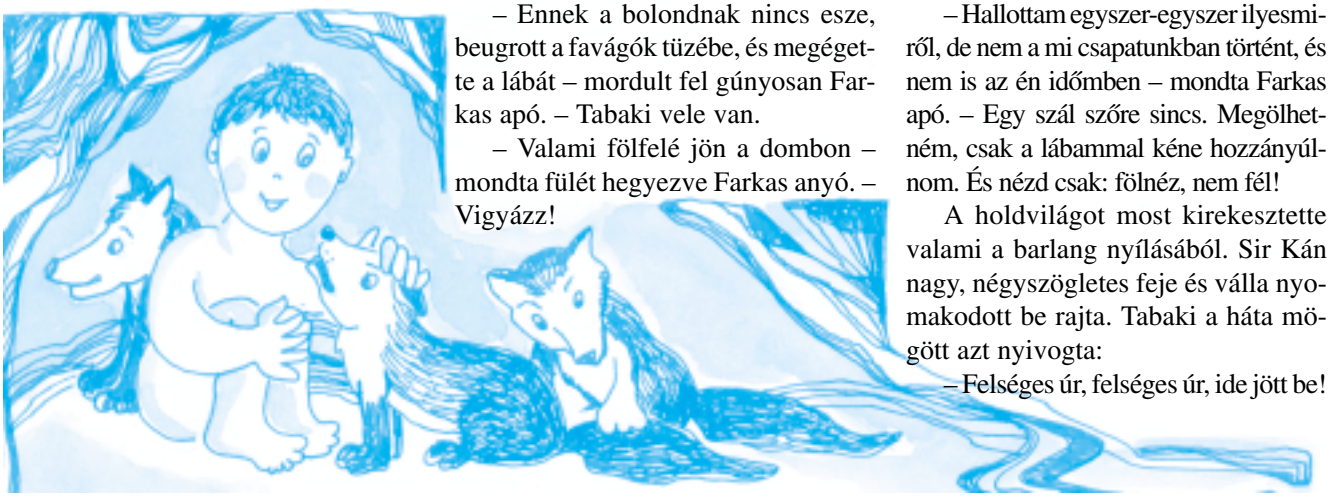

A bozótban halkan megreccsentek a bokrok, és Farkas apó ugrásra készen húzta össze magát. Aztán… ha valaki megfigyeli, a legcsodálatosabb dolgot látta volna életében: a farkas feleugortában megtorpant. Nekilódult, mielőtt még látta volna, hogy mire ugrik, aztán igyekezett megállni. Az eredmény az lett, hogy négy-öt lábnyira ugrott föl egyenesen a levegőbe, s majdnem ott ért le megint a földre, ahonnan elindult.

– Ember! – kaffantotta. – Emberkölyök! Nézzétek!

Egyenest az orra előtt, egy alacsony ágba kapaszkodva, meztelen, barna kisgyerek állt, akkora, hogy éppen csak járni tudott. Soha még ilyen pici, gödrös húsú vakarcs nem került éjnek idején farkas barlangjába. Fölnézett Farkas apó arcába és nevetett.

– Emberkölyök? – kérdezte Farkas anyó. – Ilyet se láttam még életemben! Hozd ide!

A farkas, aki megszokta, hogy hordozza a kölykeit, akár egy tojást is szájában tud tartani anélkül, hogy eltörné. Farkas apó erősen összefogta állkapcsával a gyerek nyakszirtjét, de a foga még csak meg sem karcolta a bőrét, úgy tette le a kölykei közé.

– Milyen kicsi! Milyen csupasz és milyen vakmerő! – mondta halkan Farkas anyó. A csöppség utat tört magának a farkaskölykök közt, hogy közelebb kerülhessen a meleg testhez. – Nézd csak! Együtt szopik a többivel. Lám, lám. Hát ilyen az ember kölyke. Ugyan, volt-e már olyan farkas a világon, aki azzal dicsekedhetett, hogy emberkölyök van a gyerekei közt?

– Hallottam egyszer-egyszer ilyesmiről, de nem a mi csapatunkban történt, és nem is az én időmben – mondta Farkas apó. – Egy szál szőre sincs. Megölhetném, csak a lábammal kéne hozzányúlnom. És nézd csak: fölnéz, nem fél!

A holdvilágot most kirekesztette valami a barlang nyílásából. Sir Kán nagy, négyszögletes feje és válla nyomakodott be rajta. Tabaki a háta mögött azt nyivogta:

– Felséges úr, felséges úr, ide jött be!

Bertók László

Diófa-levélen

Most pedig elmondom,
merre jártam.
Diófa-levélen
szundikáltam.

Száz veréb csipogott
bal zsebemben.
Kétannyi rigó szólt
tenyeremben.

Tört dió potyogott
nyitott számba.
Ropogós csillagot
ettem rája.

Elhiszed, nem hiszed,
nagyon untam.
Diófa-levélen
idehulltam.

Zelk Zoltán

Seholsincs országban

Seholsincs országban,
sohasemvolt kertben
addig, addig keresgéltem,
amíg semmit leltem.
Nincsen ottan nappal,
nincsen ottan éjjel,
csak a semmi, de még az is
csak úgy szerteszéjjel!
Fönn a semmi égen
semmi nap világít,
attól van ott olyan sötét,
hogy semmi se látszik.
Sohase nőtt fákon
nincs-madarak szólnak,
nincsen-csőrrel azt fütyülik:
Nesze semmi, fogjad!
Hogyha megfogtátok,
el ne engedjétek,
holnapután kiskedden lesz
szita-szita péntek.

Charles Van Lerberghe

A jókedvem

A jókedvem kacag a madárdalban,
táncol porzó szökőkutakban,
ahogy az ég felé száll.
Futkos, lobban, csapong velem:
játékszerem és ékszerem,
röppen, mint pille.
Most fénysugár,
most víg zene;
Vagy tán egy ezüstalma…
Sikongva dobom fel magasra,
s visszahull rózsás tenyerembe
ezüst szilánkok dalát pengve.

(Tamkó Sirató Károly fordítása)

Ápriły Lajos

Fűzfa-zsongás

Hogy zsong, zenél a barkás fűzberek!
Aranyzöldjét ragyogva tükrözik
a kecskebékás tócsák, víz-erek.
A zsenge lomb bodor barkáiban
tengernyi méh tolong, toroz vígan,
zsákmányol, sárga lábbal elrepül,
s helyére frissek zengő ezre gyűl,
s a fényben zsong tovább a bacchanál.*
Az ölyv, mely szelte fenn a kék eget,
ezt hallja tán, hogy most szitálva áll…

Ha fűz lehetnél, barkás fűz-liget,
lelkem, hogy zsonganál. Hogy zsonganál.

Jean Moréas

Kacagok

A fák kiszáradhatnak,
a vizek befagyhatnak!
Én csak nevetni akarok.

A tánc is megszűnik,
a hangszer eltörik,
kacagok, kacagok!

Jöjjenek jó vagy rossz napok,
én csak kacagni akarok!

(Tamkó Sirató Károly fordítása)

Sebók Éva

Csiklandós

Hej, csiki-csiki!
Pöcögtet a
csalafinta
kalapács,
bennem
csicsereg a,
bizsereg a
kacagás.

bacchanál – Bacchus görög isten tiszteletére tartott ünnepség; tivornya

Számítógép-suli 41.

A FORMÁTUM MENÜ

A **Formátum** menü parancsaival a dokumentumunk külalakját, megjelenését tudjuk beállítani (betűtípusokat, bekezdés formátumot, tabulátorokat, stílusokat stb.). A legördülő menü a 1. ábrán látható.

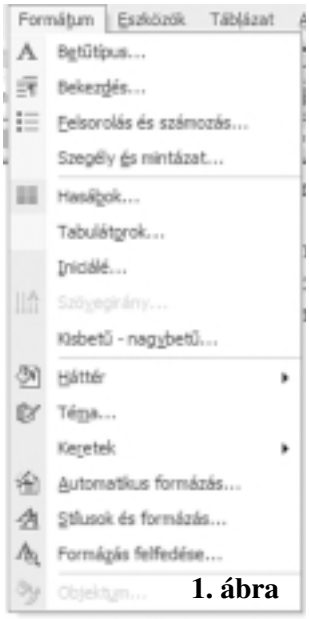

1. ábra

Betűtípus

A betűbeállítással kapcsolatos lehetőségek a **Betűtípus** parancs hatására megjelenő párbeszédablakban tárulnak fel (2. ábra). Ha előzőleg kijelöltünk egy szövegrészt, akkor a változtatások kizárólag arra a szövegrészre vonatkoznak. Ha nem jelöltünk ki semmit, akkor a továbbiakban beírt szöveg készül a beállításnak megfelelően.

2. ábra

A **Betűtípus** lapon a betűtípus, stílus és méret beállítása mellett az aláhúzás és a szín megválasztására is lehetőség van. A **Különlegességek** mezőben a jelölések önmagukért beszélnek, a beállítások hatását a **Minta** ablakban láthatjuk.

A **Térköz és pozíció** lap (3. ábra) **Betűköz** mezőjében a szöveg ritkítását vagy sűrítését írhatjuk elő, a **Pozíció** mezőben pedig a szövegrész emeléséről (pl. kitevő) vagy süllyesztéséről (pl. alsó index) gondoskodhatunk egy bizonyos alapvonalhoz képest.

3. ábra

Bekezdés

A szövegigazítás és a sorköz, valamint a behúzások módosítására szolgáló parancs. A beállításokat a párbeszéd-panelen hajthatjuk végre.

Behúzás és térköz lap

A **Behúzás** mezőben a szöveg bal és jobb margóhoz viszonyított helyzetét állapíthatjuk meg. A **Típusa** mezőben ha a **Nincs**-et állítjuk be, akkor a kijelölt bekezdésekben az első sor behúzása azonos lesz a bekezdés behúzásával. Az **Első sor** jelölésekor a kijelölt bekezdések első sorának behúzása az **Érték** mezőben megadott lesz. Ha **Függő**-t választunk, akkor az első sor után következő sorokat az **Érték** mezőben magadott távolsággal jobbra tolja.

A **Térköz** mezőben a bekezdések és a sorok közötti távolságot határozzuk meg. Az **Előtte** és az **Utána** mezőben a bekezdés első sora előtti, illetve a bekezdés utáni üres hely nagyságát állíthatjuk be. A **Sorköz** mezőben a szöveg sorai közötti függőleges távolságot állítjuk be. **Normál**: a sorok távolsága a sorban előforduló legmagasabb betűhöz igazodik. **1,5 sor**, **Dupla**: a sorok közötti távolság a normál sorköz másfélszerese, illetve kétszerese lesz. Például 10 pontos szöveg esetén a sorköz körülbelül 15, ill. 20 pontnyi.

Az **Igazítás** ablakban a bekezdés(ek) helyzetét határozzuk meg a behúzásokhoz viszonyítva. Lehet balra, jobbra, középre és sorkizártan igazítani a bekezdést. Utóbbi esetben a Word széthúzza a szóközöket a sorokban, és ezzel a szöveget egyszerre igazítja a bal és a jobb behúzáshoz.

A **Minta** feliratú ablakban még a végleges módosítás előtt megfigyelhető, hogy az egyes bekezdés-formázási műveletek milyen módosítást eredményeznének a dokumentumban.

A **Tab** nyomógomb hatására a **Formátum/Tabulátorok** parancs ablaka jelentkezik be.

Pallay Dezső

Fesd ki!

Feladat

Ki a szerzője a *Magyarázom a bizonyítványomat* című elbeszélésnek?

A mesés vadon különcei

Ugye te is kíváncsi vagy, mit rejt az őserdő titokzatos világa? Bizony ezt a sötét dzsungelt sok-sok színes és különös állat uralja, amelyek érdekes és gyakran különc szokásaikkal rabul ejtik a hívatlan látogatókat.

A lustaság

A dél-amerikai őserdő egyik legérdekesebb állata a **lajhár**. Hatalmas karmai segítségével szinte egész nap a faágon lóg, és szigorúan csak a közelben található falevelekkel táplálkozik. Hogy spóroljon az energiával, ilyenkor is csak a fejét forgatja erre-arra. Mozdulatlansága előnyére válik, hisz gyakran ez védi meg ellenségeitől.

Az esős évszakokban a lajhár akár több hétig is mozdulatlan marad. Ilyenkor szabályosan benövi a növényzet. Mivel sohasem mosakszik, bundája olyan, mint egy lábtörlő, tele van rovarokkal és algákkal.

Tudod-e? A lajhármama a fákon függeszkedve hozza világra és szoptatja kicsinyét. A kis utóda szó szoros értelmében folyton a mamán lóg, szorosan átölelve azt.

Az óriás tekergő

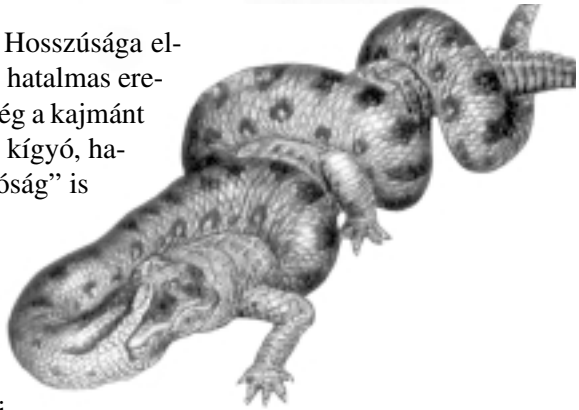

Az **anakonda** földünk leghosszabbra megnövő vízikígyója. Hosszúsága elérheti a 11 m-t is. Nem mérges kígyó. Zsákmányára rátekeredik, hatalmas erejével megfojtja, majd végül egészben lenyeli. Nem ritka, hogy még a kajmánt is megöli és megeszi. A nőstény nem rak tojásokat, mint a többi kígyó, hanem eleven utódokat hoz világra. Nem ritka, hogy akár 40 „apróság" is születik egyszerre.

A csőrmester

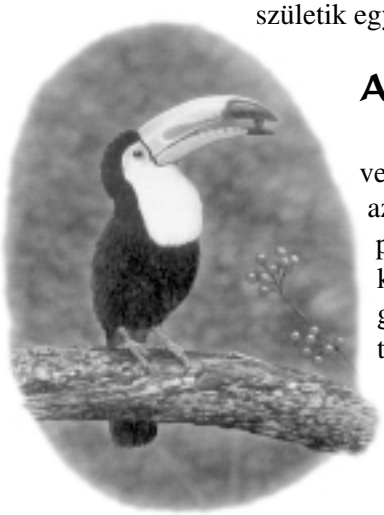

A **tukán** hatalmasra nőtt csőrével az őserdő bohóca. Könnyen azt hihetnénk, hogy óriási terhet cipel, ez azonban nagy tévedés. Csőre belül üreges, ezért pihekönnyű, de ugyanakkor erős is. Amikor eszik, a magvakat vagy apró gyümölcsöket feldobja a levegőbe, majd röptében elkapja. Ennek annyira örül, hogy lármás csattogásától zeng az egész erdő.

A hasonmás

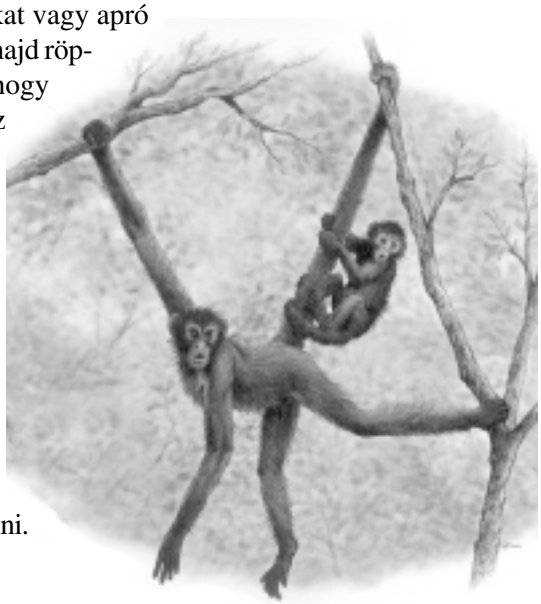

Ez a szeretetre méltó kis majmocska hirtelen ránézésre egy kedves kis pókhoz hasonlít, így lett a neve **pókmajom**. Farka majdnem kétszer akkora, mint a teste, ezért a fák közötti ugrálásnál úgy használja, mintha karja lenne. Hihetetlen ügyes akrobata, hiszen farkával nemcsak fákon lóg, hanem fogni is tud. Kapaszkodófarka vége olyan érzékeny, hogy a legkisebb mogyorót is könnyedén fel tudja vele szedni.

Tudod-e? A mama és kicsinye egymást farkon fogva indulnak sétálni.

Tappancs (Magyarország)

Színek, szavak

Ha nem lenne elég a szivárvány színpompája, az ég és a víz kékje, a nap aranya, a virágok piros, sárga, lila tündöklése, olvasd el az alábbiakat. Itt nemcsak a színek hangulatáról, hanem nevük történetéről is szó van. Bebizonyítjuk, hogy az sem kevésbé tarka.

Piros

Bár a szemmel érzékelhető tulajdonságokkal kapcsolatban említve furcsán hangzik, a piros eredetileg hangutánzó szó, amely rokonságban áll a pirít, pirkad, illetőleg perzsel, pörköl, pörc szavakkal. Ugyanis a pir tő az égési, sérülési folyamattal járó pattogás, ropogás hangjára utal. A kifejezést valaha a sülés, pirítás következményeként fellépő elszíneződés jelölésére használták, utóbb lett a vérszín tulajdonképpeni neve.

Kék

Az ótörökből valamennyi török nyelvbe átkerült kifejezést még a népvándorlás előtt vették át a magyarok: már egy 11. századi forrásban is olvasható. A hosszú használat során meglehetősen sok származéka született. Aligha gondolnánk például, hogy mind a kökény, mind a kökörcsin növény neve a kék továbbképzése. A hupikék szó az üt-ver jelentésű hupá, hupogat igéből származik. Azt a színt nevezik így, amely az ütésektől eredő bőrfoltok színére emlékeztet.

Lila

Az óindiai nyelvből került perzsa-arab közvetítéssel Európába. Őshazájában orgonavirágot jelent. Bizonyára megfigyeltétek, hogy nagyon sok mezei virág is lila színű.

Pink

Nálunk a rózsaszín egy sajátos árnyalatát jelölik ezzel a szóval, az angolban viszont egyszerűen rózsás, rózsaszín a jelentése.

Jó Pajtás (Vajdaság)

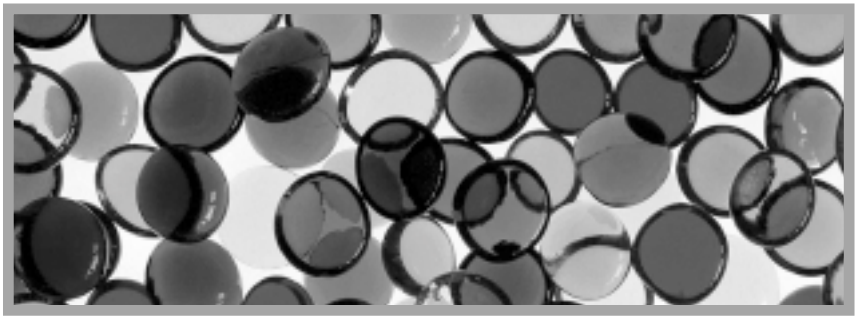

Gyufavarázslat

Törj el öt szál gyufát középen úgy, hogy ne váljon szét a két része, egy kis szál tartsa össze. Ezután rakd őket a mellékelt rajz alapján csillag alakba! Az alakzat közepébe (oda, ahol az ábrán az A betű látható), csöppents egy csepp vizet!

Csiribú-csiribá – mi lett belőle?

(Fontos, hogy a csepp mindenhol megnedvesítse a gyufaszálak töréshelyeit!)

A gyufák olyanok, mint a rossz gyerekek…

… menekülnek a szappan elől, de cukorral mindenhová el lehet őket csalogatni!

Próbáld ki te is!

Két tálat tölts tele vízzel! Az első tálba, középre fektess le pár szál gyufát úgy, ahogyan a rajzon látod. Ha egy puha kis szappant a gyufaalakzat közepén a vízbe mártasz, a gyufák széjjelszaladnak. A második tálba, az alakzat közepébe márts kockacukrot! A gyufák mind köré gyűlnek. (A szappan a víz felületén eltolja a gyufaszálakat, a kockacukor viszont magába szívja a vizet, így maga felé „húzza” a gyufaszálakat is.)

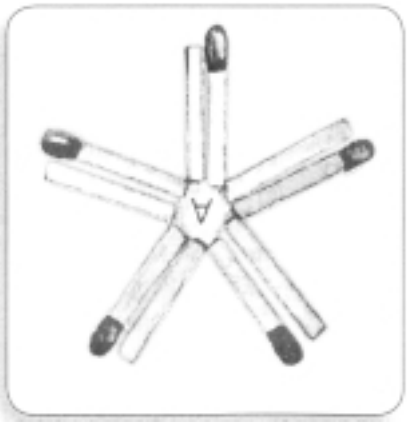

Mézeskalács (Vajdaság)

Fesd ki!

Feladat

Ki az alábbi idézet költője?

„Vár a víz és vár a partja,
vár a nyári rét, a tarka.”

E számunkban a mezővári hatodikosok anyák napjára írt verseit közöljük.

Anyák napi köszöntő

Szép vagy, édesanyám,
Nem felejtem én el,
Hogy nevelted fiad
Szíved melegével.

Mikor kicsi voltam
Arra neveltél:
Szeressem a családom,
Hazám és országom.

Köszönöm, anyukám,
Szíves tanításod,
Szívből jövő csókod,
Hű gondoskodásod.
Ezért én meghajtott fővel
Most is eléd állok:
Boldog anyák napját kívánok!

Varga Ádám

Anyák napja

Tavasz van! Anyák napja.
Minden gyerek igyekszik
Jót cselekedni,
Egy csokor virággal
Édesanyját felköszönteni.
Téged, édesanyám,
Egy csokor virággal
Szeretnélek átölelni.
Édesanyám, te olyan jó voltál hozzám.
Mikor én sírtam, te elringattál,
Betegágyamnál vigyáztál rám.
Minden bajban segített
Az én édesanyám!

Szarka Veronika

Édesanyámnak

Hogyan köszöntselek anyák napján?
Egy csokor virággal?
Mivel fejezzem ki, hogy szeretlek téged,
Hogy míg élek, szeretni foglak téged?

Mikor beteg leszel, ápollak téged,
Mikor sírsz, vigasztallak téged.
Mikor nevetsz, én is veled nevetek,
Mikor boldog vagy, én is boldog vagyok veled!

Gál Angelika

Édesanyámnak

Beköszöntött a tavasz,
S vele május elseje.
Nagy boldogság szállt most
A gyermekek szívébe.
Gyönyörű napra ébredtünk,
Mert ma van anyák napja.
S édesanyánknak jó ajándékul
Mi is szolgálhatna?
Ő az, aki ha betegek vagyunk,
Ott virraszt mellettünk,
És izgatottan várja,
Mi történik velünk.
Szelíden simogatja
Két kezünk, forró arcunk,
Ő az, aki mindig segít rajtunk.
Őhozzá, ha baj van,
Mindig fordulhatunk.
Ezért mi is szeressük, tiszteljük,
Gondját viseljük.
Mit is kívánhatnék anyák napjára?
Légy nagyon boldog, drága édesanyám!

Kovács József

Az anya

Csókold azt a kezet,
Mely szelíden simogatja fejed!
Gondozd és ápold, mint az ég!
Csókold, mert lehet, hogy forrón csókolnád,
Ha már nem lesz édesanyád.
Mindent adhat a világ kétszer:
Aranyat, gyöngyöt, palotát,
Csak egyet nem adhat kétszer:
Drága jó édesanyát.

Gerics István

Kedves Édesanyám!

Kedves Édesanyám,
Tulipánok közt
Virrad a reggel!
Boldog anyák napját,
Édesanyám!
Fényes virág vagy,
Mint az orgonaág!
A szemeid, mint az
Ártatlan árvácska!
Tulipánná változom,
Csakhogy szerető édesanyám
Szívét megdobogtassam!

Szarka Angéla

Édesanyámnak

Édesanyám, ezt neked készítettem
Anyák napjára. Köszöntelek, anyám,
Virággal, tulipánnal, hogy boldogabb legyél,
Édesanyám!
Jó vagy énhozzám,
Köszöntelek, anyám,
Szép tulipánnal
Édesanyák napján.

Barta István

Galambosi Ágnes
3. oszt., Beregszász

Kachlik Zoltán
2. oszt., Beregszász

Miért fehér a róka farka hegye?

Norvég népmese

Útnak indult egyszer egy parasztasszony, hogy a nyájának pásztort keressen. Ment, mendegélt, mikor útjában egy medvével találkozott.

– Hová mégy, te parasztasszony? – kérdezte a medve barátságtalanul.

– Hogy hová megyek, medve? Nos, hát pásztort keresek a nyájamnak – felelte nagy sietve a parasztasszony.

– Pásztort? – kérdezte a medve. – Fogadj föl engem!

– Miért ne – bólintott a szívélyes parasztasszony. – Ha szépen össze tudod hívni az állatokat, megfogadlak.

– Természetesen tudom – dicsekedett a medve, és brummogni kezdett: – Brumm-brumm-brumm!

– Nem, nem! – rázta a fejét az asszony, mikor meghallotta a brummogást –, ez nem tetszik nekem.

És továbbment, míg csak össze nem találkozott a farkassal.

– Hová mégy, te parasztasszony? – tudakolta mogorván a farkas.

– Hogy hová megyek, farkas? Nos, hát pásztort keresek a nyájamnak – felelte a parasztasszony.

– Pásztort? – örült meg a farkas. – Fogadj föl engem!

– Miért is ne – válaszolta a szívélyes parasztasszony. – Ha szépen össze tudod hívni az állatokat, fölfogadlak.

– Természetesen tudom – dicsekedett a farkas, és üvölteni kezdett: Huh-huh-huh!

– Nem, nem! – legyintett az asszony, amikor hallotta –, ez nem tetszik nekem.

És továbbment, míg csak össze nem találkozott a rókával.

– Hová mégy, te parasztasszony – kérdezte a róka illedelmesen.

– Hogy hová megyek, róka? Nos, hát pásztort keresek a nyájamnak! – felelte a parasztasszony.

– Pásztort? – csillant fel a róka szeme. – Fogadj föl engem!

– Miért is ne – válaszolta a szívélyes parasztasszony –, ha szépen össze tudod hívni az állatokat, fölfogadlak!

– Hallgasd meg, hogy tudom-e – válaszolta szerényen a róka, és kiáltozni kezdett: – hallali, hallali!

– Ez már igen – bólogatott az asszony, amikor meghallotta –, ez tetszik nekem.

És fölfogadta a rókát pásztornak a nyájához.

A róka meg kihajtotta a legelőre a nyájat: első nap megette mind a kecskét, második nap fölfalta az összes bárányt, harmadik nap pedig fölfalta az összes tehenet.

Amikor este egyedül hazafutott, kérdi tőle a parasztasszony, hol maradt a nyáj?

– A feje a patakban, a farka a mezőn – felelte a ravaszdi róka.

A parasztasszony épp vajat köpült. Mikor a róka válaszát meghallotta, maga is meg akarta nézni ezt a csodát. A köpülőt odahagyva futott ki a legelőre. De épp csak erre várt a róka: bedugta a fejét a köpülőbe, és kilefetyelte a tejszínt. Aztán el akart szökni.

Közben a parasztasszony visszaérkezett. Mikor látta, hogy a róka mit csinált, fogta az utolsó kanál tejszínt, és utánahajította. De nem találta el, épp csak a farka hegyét súrolta. Azóta van fehér folt a róka farka hegyén.

Feladat

Melyik ismert magyar közmondás jut eszedbe a mesével kapcsolatban? (Könnyítésül megadunk a közmondásból egy szót: *káposzta.)*

Miért nem tudnak beszélni a halak?

Japán népmese

Valamikor, a régebbnél is régebbi időben, minden állat tudott beszélni, még a halak is. És mindenki értette egymás szavát.

A macska nyávogott, a kutya ugatott, az oroszlán bőgött, az elefánt trombitált, a majmok makogtak, a madarak énekeltek, a méhek döngtek, a tücskök ciripeltek…

S körülöttük az egész világ versenyt zengett velük – az erdők zúgtak, a levelek suttogtak, a vizek csobogtak, a szelek süvöltöztek.

Akárcsak ma.

Csakhogy akkor még a halak is részt vettek a nagy muzsikában.

S méghozzá nem is akárhogyan!

Mivel a víz alatt laktak, olyan átható, erős hangja volt valamennyinek, hogy a patakok, folyók, tavak, tengerek mélyéről is meg lehessen érteni a szavukat.

Csak hát – ez lett a vesztük. Ez az átható, erős hang. Nem tudtak betelni vele. Olyan ordítozást, veszekedést csaptak folyton, hogy még a vizek csobogását, a hullámok dübörgését is elnyomta az üvöltözésük.

De ez még semmi!

Az örökös kiabálástól egyre nagyobb, egyre csúfabb lett a szájuk – s a végén már senki nem állt velük szóba, minden állat elkerülte őket. Ez ugyan elkeserítette őket, de csak annál makacsabbak lettek.

S egy nap elhatározták, hogy összeülnek tanácskozni.

Tanácskoztak reggel, tanácskoztak délben – s még estére se jutottak semmire. Leszállt az éjszaka, feljöttek a csillagok – de a halak még mindig ébren voltak. Elfelejtettek lefeküdni.

S fölöttük ott ragyogott az arannyal teleszórt égbolt! Akkor láttak először csillagokat, s mindjárt meg is irigyelték őket. Sóvárogva nézték a tündöklő égboltot.

– Milyen gyönyörű ruhájuk van! – zúgolódtak. – S rajtunk egy csepp arany, egy csepp ezüst sincs!

Az éjszaka tündére éppen ott úszott el a vizek felett, és meghallotta a halak zúgolódását.

Nagyon megharagudott.

„Hát jó – gondolta –, legyen úgy, ahogy akarjátok!"

És így szólt a halakhoz:

– Kaptok ti is csillogó ruhát, aranyat, ezüstöt, a szivárvány minden színét, ha cserébe odaadjátok a hangotokat!

S a halak nem gondolkoztak, nem mérlegeltek, beleegyeztek. Azóta ragyog-villog úgy a halak pikkelye, de némán kell viselniük azt a gyönyörű ruhát. S mikor az egész világ hangosan örül, az ő hangjuk hiányzik a nagy muzsikából, csak a pikkelyek csillognak-villognak, akár a csillagok az éjszakai égbolton.

Feladat

Mikor van az állatöv szerint a *Halak* hónapja?

Mi történik a Földdel?

A *Hogyan mentsük meg a Földet?* című könyv alapján

A SAVAS ESŐK

Az égbolt

Ha feltekintünk, felhőket és kék eget látunk. De nem mindent láthatunk. Láthatatlan az is, ami árt a Földnek.

Mi történik?

Mikor az erőművekben szenet égetünk, hogy elektromos energiát nyerjünk, mikor a gépkocsik benzint fogyasztanak, láthatatlan gázok jutnak a levegőbe. Ezek közül jó néhány képes egyesülni a vízzel, és vele olyan savat alkot, mint amilyen a citrom leve vagy az ecet.

És mi történhet?

Előfordul, hogy ezek a gázok feljutnak az esőfelhőkig, ahol az esővel vagy a hóval keverednek. Aztán a sav a hóval vagy az esővel együtt visszahullik a földre. Ezt nevezzük savas esőnek.

Miért baj ez?

A savas eső rettenetesen káros a növényekre, folyókra és tavakra, illetve az ott lakó élőlényekre. Sok helyen kiirtja az erdőket. Szennyezi az ivóvizet.

Feladatunk: Nagyon fontos, hogy megakadályozzuk a savas esők kialakulást. Jó megoldás, ha kevesebbet használjuk a gépkocsinkat, vagy takarékoskodunk az energiával. Minél kevesebbet fogyasztunk belőle, annál kevesebb szenet égetnek majd az erőművek.

Te és a családod sokféleképpen takarékoskodhattok az energiával. Aki energiát kímél, a Földet kíméli.

AZ ÓZONLYUK

Az ózonréteg

Fenn az égen, a belélegezhető levegőn is túl, egy ózonnak nevezett gázból álló réteg van. Ez a napból érkező, bőrünkre ártalmas sugarakat kiszűri, a számunkra hasznosakat viszont átereszti. Micsoda szerencse, hogy az ózon vigyáz ránk!

Mi is történik?

Napjainkban az ózonréteget az ember által előállított gázok fenyegetik. A nevük: freon és halon. Ezeket használjuk a hűtőszekrényekben, a tűzoltó készülékekben, a légkondicionáló berendezésekben, műanyagok készítésénél és még sok más esetben.

És mi történhet?

A freongázok felszállnak az atmoszféra felső rétegeibe, ahol az ózon található, és ott úgy „felfalják” az ózont, mint a kis gömböc.

Feladatunk: A tudósok nagyon aggódnak az ózonréteg miatt, mert néhány év alatt igencsak elvékonyodott. Rendkívül fontos, hogy mi is megtanuljunk valamit tenni ez ellen.

A LÉGSZENNYEZÉS

A régi, szép idők

Úgy 150 évvel ezelőttig a levegő tiszta volt – tökéletesen megfelelő arra, hogy az emberek és a földi állatok belélegezzék.

A gyárak

Később az emberek gyárakat építettek. Ezek a gyárak és az általuk gyártott számtalan termék – például a gépkocsik – sok ártalmas gázt bocsátottak ki a levegőbe. Az emberek beleültek az autókba, és még jobban beszennyezték a levegőt.

Ma

Ma a levegő néhol annyira szennyezett, hogy veszélyes belélegezni!

Mi az a barna köd?

Világszerte sok város levegője van tele „szmog”-nak nevezett szennyeződéssel. Ez néhány helyen olyan erős, hogy az ég a megszokott kék szín helyett barnának látszik.

Le a szennyezéssel!

A szennyezett levegő nemcsak az embereknek és az állatoknak káros, hanem a fáknak és más növényeknek is. Sok helyen tönkreteszi még a termést – az ennivalónkat – is. Ezért olyan fontos, hogy „tisztábban termeljünk” és tisztább levegőt szívjunk be.

Feladatunk: A levegő tisztábbá és biztonságosabbá tételében mindenki segíthet. Olyan ez, mint egy játék! Ültess fát, járj biciklin!

A VÍZSZENNYEZÉS

Víz, víz, víz

A Föld felszínének túlnyomó részét óceánok borítják, ezenkívül ott vannak a tavak, a folyók, a patakok, és van víz a föld alatt is. Az élet a Földön – a legkisebb rovartól a legnagyobb bálnáig – ettől a víztől függ. A víz érték.

De nem dicsekedhetünk azzal, hogy vizeinket tisztán tartjuk. Sok helyütt a víz elszennyeződött.

A folyók és a tavak

A folyókat és tavakat vagy szemét szennyezi, vagy a közvetlenül beléjük engedett, mérgező vegyi anyagok.

A talajvíz

A föld alatti vizeket benzin vagy más, a talajba szivárgó ártalmas folyadékok károsítják. A mezőgazdaságban használt trágyák és növényvédő szerek egy része is hasonló hatású.

A tengerek

Az óceán, amely oly sok életnek ad otthont, ma szemétlerakó helynek számít, és mérgező vegyi anyagokat is tárolnak benne. Ezért a tengerek is szennyezettek.

Feladatunk: Meg kell mentenünk, tisztán kell tartanunk a vizeket, hogy az emberek és az állatok mindig egészséges vizet ihassanak. Akkor a halaknak és más élőlényeknek is lesz otthonuk.

TÚL SOK A SZEMÉT

Elég a szemétből!

Ha valamit eldobunk, a kukába kerül. Időnként jön a szemetesautó, kiüríti a kukát, és a szemetet ekkor látjuk utoljára. De mit gondoltok, mi történik a szeméttel ezután? Csak úgy eltűnik a Földről? Dehogy!

Mi is történik?

Szinte minden szemetet a szeméttelepre visznek, ahol a szemeteskocsi a szemetet a földre önti. Miután a kocsi elment, egy nagy traktor földet tol a szemét tetejébe. Azaz, a hulladék nagy részét egyszerűen eltemetik.

És mi történhet?

Ma már annyi szemét keletkezik, hogy sokszor nincs elég hely, hogy elföldeljék.

Feladatunk

Csökkentenünk kell az általunk létrehozott szemét mennyiségét. Képesek vagyunk erre? De még mennyire!

A megoldás

Az **újrahasznosítás** (ami azt jelenti, hogy még egyszer felhasználjuk a hulladékot ahelyett, hogy eldobnánk) és a **megelőzés** (azaz nem vásárolunk olyan anyagokat, amelyeket nem lehet újra felhasználni, mint például a műanyagot és sok más csomagolóanyagot). Ha ezt követjük, akkor kevesebb szemét keletkezik, és segítünk, hogy a Föld zöld maradjon!

AZ ÜVEGHÁZHATÁS

Mi az üvegház?

Az üvegházakban tartják azokat a növényeket, amelyeknek sok melegre van szükségük.

Hogyan működik?

A nap rásüt az üvegfalakra, és rajtuk keresztül felmelegíti a helyiséget, a tető és a falak pedig megakadályozzák, hogy a meleg eltávozzék.

A mi üvegházunk

A Földet láthatatlan gázok (például szén-dioxid) takarója veszi körül, amelyek úgy viselkednek, mint az üvegház falai. A nap besüt, a gáztakaró pedig csapdába ejti és a talajhoz közel tartja a meleget. Részben szükségünk is van erre – hiszen nem élhetünk meleg nélkül.

Mi is történik?

A gyárak, az elektromos erőművek és a gépkocsik rengeteg gázt bocsátanak ki. Még a fák is, ha kivágják és elégetik őket, gázt termelnek! Ezek a gázok egyre több és több, a napból származó hőt zárnak be ide. Ezt hívják *üvegházhatásnak* vagy *általános felmelegedésnek*.

És mi történhet?

Ha a Föld hőmérséklete csak néhány fokkal is felmelegedne, az nagymértékben megváltoztatná az időjárást szerte a földgolyón. Meleg vidékek túl forróvá válnának az élet számára, hideg területek felmelegednének. Ahol az élelmiszerek többségét termesztik, olyan meleg lenne, hogy ott semmi sem teremne többé.

Minden gyerek segíthet az üvegházhatás megállításában, ha kevesebb energiát használ, védi a fákat vagy újabbakat ültet, ha részt vesz az újrafelhasználásban, hiszen így a gyárak kevesebb árut fognak termelni.

KIHALÓFÉLBEN LÉVŐ ÁLLATOK

A túlnépesedés

Minden egyes nappal több ember él a Földön. Mindenkinek helyre van szüksége, hogy élhessen. Ezért olyan helyekre költöznek, ahol eddig csak növények és állatok éltek. Kivágják az erdőket, és a természetes környezet helyébe házakat és más épületeket emelnek.

Mi történik?

Mikor az emberek új területet népesítenek be, az ott élő növények és állatok veszélybe kerülnek – ugyanis nem lesz számukra hely, ahol élhetnének. Némelyik faj kihal – azaz minden egyede elpusztul, és eltűnik a Földről örökre.

És mi történhet?

Élvezettel nézegetjük a sok millió évvel ezelőtt a Földön élt dinoszauruszok képeit, hallgatjuk a róluk szóló leírásokat. Mára mind kihalt. Ez vár az elefántokra, a zebrákra, a kaliforniai óriásfenyőkre, békákra vagy aranyhalakra… vagy más állatokra is, ha nem vigyázunk.

Feladatunk: Tartsuk meg a Földet zölden és egészségesen, telis-tele csodálatos élőlények millióival!

Miért?

Miért osztozik egy napon Péter és Pál?

Szent Péter és Szent Pál apostolok voltak, akiknek nagyon hasonló volt az életútjuk, és ezen a napon szenvedtek mind a ketten vértanúhalált. Szent Pétert a halászok védőszentjeként tisztelték. Sok helyen a halászok ezen a napon halpaprikással és túrós csuszával vendégelték meg az embereket. Péter-Pál napja ősi ünnep, az aratás kezdő időszaka. A hiedelem szerint e napon megszakad a búza töve, és kezdődhet az aratás. Az időjárást illetően azt tapasztalták, hogy Péter-Pál után az igazi nyár napjai következnek. Némely vidéken úgy tartották, hogy amelyik leány vagy legény Péter-Pál napján elsőnek hallja meg a harangszót, az még abban az évben házasságot köt.

Tudod-e, hogy

a) majdnem minden fény a Napból érkezik hozzánk?
b) a napfény adja számunkra a nappalokat, és hiánya okozza az éjszakákat?
c) ahogy a Föld forog a tengelye körül, a Nappal szemközti oldalán világos, az ellenkező oldalon pedig sötét van?
d) a fény egyenes vonalban terjed?
e) a fény nem tud megkerülni semmit, így keletkezik az árnyék az útjában álló tárgyak mögött?
f) a fény olyan gyorsan halad, hogy egy másodperc alatt majdnem nyolcszor kerülhetné meg a Földet?
g) a fény az általunk ismert leggyorsabb dolog?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Ementáli vitamintál

Hozzávalók: 40 dkg ementáli sajt, 2 kisebb kígyóuborka, 1 csomag retek, 5 dkg aszalt szilva, 10 dkg paradicsom, fél csomag hagyma, egy fej saláta, egy evőkanál olívaolaj

Elkészítése: 1. A retket, a paradicsomot, a hagymát, a salátát, az uborkát alaposan mossátok meg! Szeleteljétek fel az uborka kivételével mindet! A salátát tépjétek leveleire!

2. Magozzátok ki az aszalt szilvát!

3. Az ementáli sajtot és a kígyóuborkát kiskanál segítségével vájjátok kis golyókká! Rendezzétek el egy salátástálon!

Az így előkészített anyagot az olívaolajjal ízesítsétek, és tálalásig tartsátok hűtőben!

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Május 21.

Budavár visszavétele

1849. május 21-én a tavaszi hadjárat csúcspontjaként a magyar hadsereg közel háromhetes ostrom után végső rohamot intézett a Buda várát védő osztrák őrsereg ellen. A támadás hajnali 3 órakor kezdődött, és a véres közelharc, szuronyrohamok eredményeként a védők 7 óra tájban letették a fegyvert. A várvédők parancsnoka, Hentzi tábornok is elesett a harcban. A május 4-től 21-ig tartó ostrom idején az osztrákok 710 főt veszítettek, 4200 fő (köztük 113 tiszt) esett fogságba; 248 darab löveg, nagy mennyiségű fegyver és lőszer lett a magyar sereg zsákmánya. A jelentős győzelmet hozó ostrom során 370 honvéd esett el és 670-en sebesültek meg. Budavár visszafoglalásával lényegében felszabadult az ország nagyobb része, s befejeződött a honvédsereg tavaszi hadjárata.

Bolond volt-e az udvari bolond?

Középkori történetek és népmesék kedvenc alakja az udvari bolond, aki még a királynak is büntetlenül visszafeleselhetett. Valóban olyan bolond volt, mint ahogyan a nevéből következik? Ellenkezőleg, többnyire ő volt a legeszesebb ember az udvarnál. Igaz, hogy állandóan mókázott, bukfencezett, de ez a mesterségéhez tartozott. Emellett pallérozott agyú, éles logikájú és szellemes ember volt, remek vitapartner. Csak így tudott megfelelni hivatásának, mely számos kiváltsággal járt. Az udvari bolond volt a legbefolyásosabb az uralkodó körül forgó sürgő-forgó emberek között. Voltak kényes témák, melyeket más említeni sem mert a trón közelében. Ő azonban élve a szókimondáshoz való jogával, bármiről beszélhetett, sőt gyakran okos tanácsokkal látta el uralkodóját. Ezért aztán a legrangosabb főurak is igyekeztek jóban lenni vele. Gyakran a besúgókat alkalmazó udvari bolondok kezében futottak össze a politikai ügyek kusza szálai. Az udvari bolond kétféleképpen mulattatott: vagy ő bohóckodott, vagy belőle űztek gúnyt a rangos vendégek. Egy jól képzett bolondnak tudnia kellett zenélni, énekelni, szavalni, az ebédet adomákkal és találós kérdésekkel fűszerezni. Ha kifogyott za ötletből, előre betanult tréfákat szedett elő a gyűjteményéből. A fizikai erőnlét sem volt utolsó szempont a szakmában. Mátyás király és volt apósa, Podjebrád György cseh király közötti háborúskodás idején történt, hogy a két uralkodó úgy határozott: döntse el a csata kimenetelét a két udvari bolond párviadala.

Az okos bolondok mellett nagy keletje volt a rút arcú és idomtalan termetű fickóknak is. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem például két ilyen torzszülött udvari bolondja – Mihály bíró és Cserkesz között rendezett „lovagi párviadalt”

Az udvari bolondnak egyenruhát kellett hordania. A fején csörgősipkát viselt szamárfülekkel, az övére akasztott bunkósbot pedig nemcsak a megtréfált kliensek elleni védekezésre szolgált, de a bolondok királyának jogarát is jelképezte. Ha valaki ilyen ruhában nyitott be egy fogadóba, kedvére csalhatott ki pénzt bárkitől. Ezért idővel elszaporodtak a szélhámos álbolondok, akik ellen a német fejedelemségekben szigorú törvényeket is hoztak.

A legjelesebb udvari mókamesterek neve bekerült a történelembe. Híres bolond volt például az I. Ferenc francia királyt szolgáló Triboulet, vagy Gonella, a ferrarai herceg tréfacsinálója. De egy kis tréfáért nekünk sem kellett a szomszédba menni: gondoljunk csak Beckóra, akinek kedvéért ura, Stibor vajda még várat is építtetett (Bolondóc vára).

Némely fejedelem több udvari bolondot is tartott. Nagy Péter orosz cár szórakoztatásáról például száz bolond gondoskodott. A hivatásos bolondok mellett a bolondlistán neves arisztokraták is szerepeltek: engedetlen főurak, akikre a cár atyuska büntetésből húzatott csörgősipkát. Hiába, egy bolond százat csinál…

Kész Barnabás

A mi nyelvünk

Egy Pidgin-magyarhoz

(Részletek)

Milyen nyelven beszéljek Veled, aki hat nyelven beszélsz, írsz és olvasol immár – és egyik sem a tiéd… Hiszen a román beszédedről is ordít, hogy betanult nyelv, hogy színtelen szótári anyag az ajkadon, amelyen soha egyetlen fanyar, lobogó, keserű, édes árnyalatot nem vagy képes kifejezni, afféle levelezési nyelv, gépnyelv, amelyet hátborzongató kiejtéssel használsz, mint egy a szájüregbe épített írógépet…

Szegény barátom, szellemi és lelki rokkant vagy, hiszen hogyan is gondolkodhatnál árnyalatokban – ha nincsenek meg hozzá az árnyalatokban átérzett szavaid? (…) Olyan gép vagy, mely a lehetséges milliónyi kapcsolat közül csak néhány százat őrzött meg, és milliónyit kihajított magából; mert aki nem tudja, mi a *findzsa*, a *csupor*, az *ibrik* – az kevesebbet lát meg a *csészé*ből is; (…) aki nem tudja, mi az *édeskevés,* az nem érti, mi a *rengeteg*, a *temérdek*, a *töméntelen*, a *dús*, a… Az nem érti, mi a szegénység; a nyelvi szegénység, a lelki szegénység. Az meg tudja számolni az aprópénzt vagy akár a ropogós bankókat is a tárcájában – de nem tudja megkülönböztetni és megnevezni érzelmeit, emlékeit, fájdalmait, örömeit…

Legszívesebben nyelvi – anyanyelvi – továbbképző tanfolyamot szerveznék számodra. Elhívnám Hozzád, mint orvosokat, a nyelvészeket, költőket, magnószalagról lepergetnék neked népmeséket, balladákat, virágénekeket, megtanítanálak a szótárak olvasásának szépségére, ízes beszédű emberek közé vezetnélek, figyelj oda a szellemes fordulatokra, a csípős, édes, kemény meg forró ízekre – de attól félek, mindhiába. (…)

Bodor Pál

Az udvaromban van egy...

A játékosok egy padon ülnek: ők lesznek a gazdasszony jószágai (tyúk, kecske, csibe, malac).

Ha mindenkinek megvan a szerepe, jöhet a gazda. Jó hangosan megkérdezi a gazdasszonytól, hogy van-e mondjuk, csibéje. Ha van, a gazdasszony igennel válaszol; ekkor a csibe feláll, és gyorsan körbefutva az udvart – a padot –, igyekszik visszaülni a helyére, mielőtt a gazda elkapná. Ha nem sikerül, ő lesz az új gazda.

Szótagdobáló

Valaki eldob egy labdát, miközben kimond egy szótagot. Annak, aki elkapja, gyorsan tovább kell dobnia, és a hallott szótagot értelmes szóvá kell kiegészítenie, ilyesformán: *„Sá…tor; ka…vics; ci…pő”* és így tovább.

Indián labdaverseny

Az indiánok körében a labdázás igen népszerű. Mint a legtöbb természeti népnél, az ősi labda náluk is egy fagolyó volt (10-13 cm átmérőjű), amelyet állatbőrrel vontak be. Ma ugyancsak használnak falabdát, de nyers gumival borítják. És természetesen ma már gumilabdákkal is játszanak.

Az egyszerű labdaverseny így folyik: minden játékos kap egy labdát, és a kiindulási vonalról el kell jutnia vele egy határvonalig, amely legalább 20-30 méterre van. A labdát lábbal rúgják, de nem rúghatják el messzire, minthogy a határvonalon a játékosnak és labdának együtt kell átjutnia. Akinek ez a játékosok közül előbb sikerült, az nyert. Aki a labdát kézzel érinti, azt a játékból kizárják.

Érdemes megjegyezni, hogy ez a verseny tömör labdával megy könnyebben, mert a felfújt labdát nehezebb vonalban tartani. Ehhez a játékhoz tehát az indián labda alkalmasabb.

Ki ő?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A						A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Ha helyesen válaszolsz a meghatározásokra, akkor a felső vízszintes sorban egy nagy orosz feltaláló nevét kapod, az alsó sorban pedig (a megjelölt részben) a tárgy nevét, amit feltalált.

1. Csattanós történet. **2.** Metélt. **3.** Zoltán …; magyar énekesnő. **4.** …György; magyar énekes. **5.** Háztartásbeli rosta. **6.** Becézett Erzsébet. **7.** Arra a másik helyre. **8.** … se látszik, semmi jele. **9.** Sok pénzbe kerül. **10.** Csúnya. **11.** Sertéscomb. **12.** Magyar énekes (Sztevanovity). **13.** Asztalt ebédhez előkészít. **14.** Angol építész (YVELE). **15.** …mezőn túl jár, messze van. **16.** Sín melletti járda. **17.** Női név, de magyar énekesnő is. **18.** Fatia…; Jókai-hős a „Szegény gazdagok” című regényben. **19.** Ide járunk az iskola előtt. **20.** Illatos, lila, rózsaszín vagy fehér virágú kerti növény. **21.** Kosztolányi Dezső hozzá írta a verseit. **22.** Ragadozó hal. **23.** Gyerekfejfedő. **24.** Maciféle. **25.** Nagyszülő régies elnevezése. **26.** Csehország fővárosa. **27.** Budapest egyik része. **28.** Cserzőmester.

Kakukktojás

Keresd meg, melyik szó nem illik az oszlopba! Miért?

vár	spicc	Mencsul
levél	tacskó	Kékestető
nyom	sziámi	Hoverla
gyufa	agár	Pikuj
kormány	terrier	Pietrosz

Számkereső

Melyik számjegyet kell beírni az üres körbe?

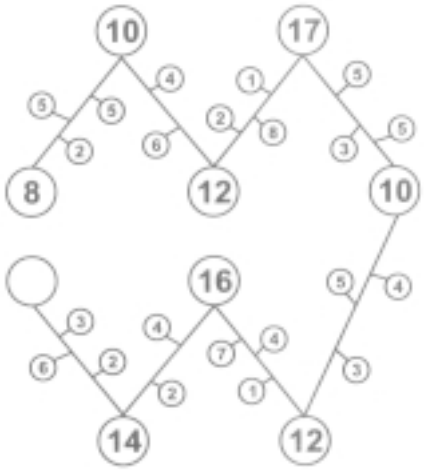

Játék a betűkkel

Gyűjts *str* betűcsoporttal kezdődő szavakat!

Van szimmetria-érzéked?

Az ábrán látható jeleket egy bizonyos logikai elgondolás szerint helyeztük el. Mi kerül a kérdőjel helyére?

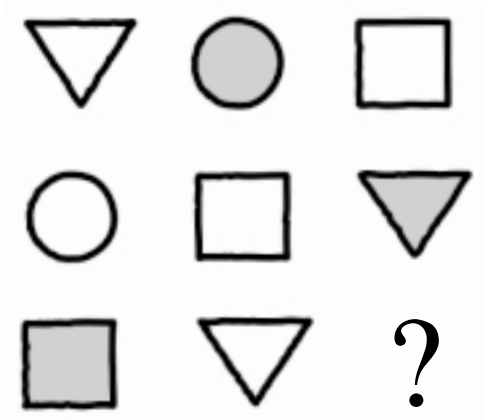

Beküldési határidő: 2006. augusztus 10.

Tündérujjak

Madár, cica és zsiráf

Hozzávalók: különböző színű tónus- és színes papír, krepp-papír, zsírpapír, filctollak, olló, üres gyufásdoboz, ragasztó, cellux.

Valamennyi dobozállatnak van egy kis titokzatos trükkje: kinyithatod a testüket, elrejthetsz bennük valamit – és senki nem fogja megtalálni. De különleges csomagolóeszköznek is használhatod a dobozállatot valami apró ajándék számára (például születésnapra).

A madár. Először hajts ketté egy darab tónus- vagy színes papírt! Másold át erre a lenti rajzról két példányban a madár fejét és vágd ki! Ragaszd rá a fejét egy gyufásdoboz mindkét oldalára úgy, ahogy az ábrán látható! A csőrét, szemét és tarajját ragaszd be színes papírral, illetve fesd rá (a szemet). A „tollakat" vágd ki krepp-papírból, és pikkelyszerűen ragaszd fel!

Most már csak a madár farkát kell celluxszal a doboz fiókrészére ragasztanod. Ha meghúzod a farkát, kinyílik a doboz.

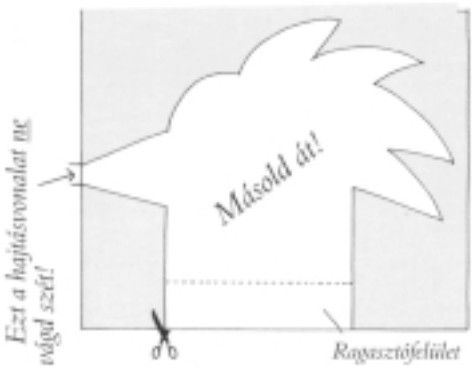

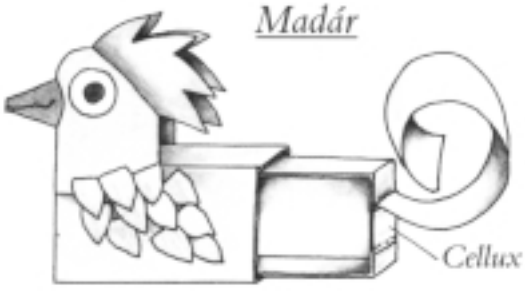

A macska és a zsiráf. Ezt a két dobozállatot könnyen elkészítheted az alábbi rajzok alapján. A mintákat a saját elképzeléseid szerint fesd rá az állatokra.

A zsiráfból lefelé lehet kihúzni a fiókot – így a zsiráf egyre magasabb lesz!

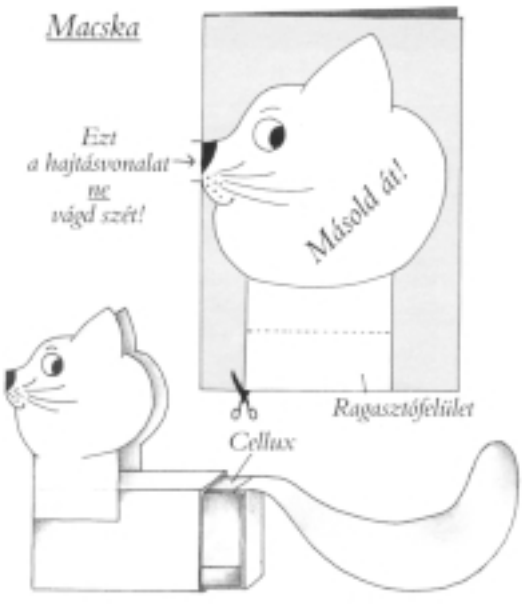

DÖNGICSÉLŐ
ÓVODÁSOK MELLÉKLETE · SZERKESZTI GABÓDA ÉVA

Csanádi Imre

Májusdicsérő

Május, mosolygó,
Békák torkát megoldó,
gyöngyvirág-nyitogató,
cserebogár-zúgató.

Röptetsz madarat,
meghozod a nyarat,
pölyhös fecskét,
fára cseresznyét.

Toldi Erzsébet

Madárszárnyon

Búbosbanka rárepült a fa tetejére,
Hívott, szálljak el vele tücsökzenés rétre.

Egy kis fecske rárepült a ház tetejére,
Hívott, nézzem, mit eszik kisfia ebédre.

Fülemüle felrepült, föl a magas égbe,
Ott nótázott egyedül, maga örömére.

Tolnai Anna

Erdőben

Hajnali erdőn cinke, ha ébred,
Füttyszóval hagyja hűlni a fészket.

Reggeli erdőn mókus, ha ugrik,
Mogyoró ága földig lehajlik.

Hűs déli erdőn kis nyuszi ballag,
Sűrű a cserje, nyúlanyó, hol vagy?

Esteli erdőn szarvasok járnak,
Fák közül lopva rétre cikáznak.

Éjféli erdőn szellő se moccan,
Fák között halkan hold fénye surran.

B. Mecseki Hédi

Cinkedal

Kiscipő, nagycipő…
Zeng a dal az ágon,
kertek alatt a tavasz,
nem sokáig fázom.

Sajnos, nincsen kalapom,
csak egy kis mellényem,
de ha fúj a hideg szél,
a harkály piros kalapját
néha kölcsönkérem.

Hűségesek

A képen látható madarak közül melyek azok, amelyek tavasszal tértek vissza hozzánk, vagyis melyek a költöző madarak? Melyek azok, amelyek nálunk vészelték át a zord telet?

Sikerült-e felismerned valamennyit?

Jó megfigyelő vagy?

Panni sok szép tavaszi virágot szedett csokorba és ezzel felköszöntötte édesanyját anyák napján. Meg tudod nevezni a virágokat? Színezd ki a képet!

Szőke József

Az elégedett állatok

Mondják, hogy kezdetben rend volt a világ dolgaiban. A halak a vízben úszkáltak, a madarak a levegőben röpködtek, a négylábú állatok a földön futkostak, a férgek pedig a föld alatt tanyáztak. Nem háborgatta egyik a másikat.

De ahogy múlt az idő, megirigyelték egymás jó sorsát. Megüzenték a természet urainak, a Földnek, a Napnak, a Víznek, a Levegőnek, hogy hallgassák meg a panaszukat, és változtassanak a sorsukon.

A Föld, a Nap, a Víz, a Levegő egy tágas tengerpartra hívta össze az állatokat, hogy mind elférhessenek. A Nap már korán reggel kikönyökölt az ég peremére és nézte a Föld állatainak, a Víz halainak, a Levegő madarainak gyülekezését. Társai őt bízták meg a bíráskodással.

Először a halak panaszát tolmácsolta egy vicsorgó cápa: hogy nekik milyen nehéz az életük, mert a sűrű vízben kell úszkálniuk, míg a madarak a ritka levegőben röpködhetnek! Azt kívánta, hogy ezentúl a halak is a levegőben röpködhessenek, s a madarak meg úszhassanak a vizeken. A Föld, a Nap, a Víz, a Levegő meghányta-vetette a dolgot, s úgy vélték, a kérés jogos. Eleget tettek a kívánságnak, azóta vannak a világon repülő halak és vizeken úszkáló madarak.

Ezután a madarak szószólója, egy bölcs bagoly kért szót. A természet uraitól azt kérte, hogy a madarak is megpihenhessenek a földön, és sétálhassanak, mint a négylábúak, hiszen a folytonos szárnycsapkodás fárasztó, a négylábúak pedig repülhessenek, mint a madarak. A Föld, a Nap, a Víz, a Levegő ezt a dolgot is megvitatta, és helyénvalónak találta a kérést. Nyomban elrendelték, hogy a madarak is sétálhassanak a földön, és a négylábúak is röpködhessenek a levegőben. Azóta futkos a strucc a sivatagban, és röpköd a denevér a levegőben.

A négylábúak panaszosaként a ló lépett előre. Mivel az a kívánsága már teljesült, hogy az ő fajtája is röpködhessen a levegőben, most már csak azt kérte, hogy a föld alatt is élhessenek, és úszkálhassanak a vizekben. A Föld, a Nap, a Víz, a Levegő ezt a kérést is jogosnak találta, így elrendelték, hogy mostantól a négylábúak is élhessenek a föld alatt is, és úszkálhassanak a vizekben. Azóta túrja a vakond a földet, és úszkál a krokodil a vizekben.

Végül a férgek, rovarok panaszára került sor, de a sok apró állat nem tudott megegyezni, hogy ki adja elő a panaszukat. Futkostak, marakodtak. A Nap nem várhatott tovább a döntésükre, meg kellett kezdenie égi vándorútját, hogy az emberek is munkához láthassanak.

De sem a Föld, sem a Nap, sem a Víz, sem a Levegő nem akarta megkárosítani a föld mélyén lakókat. Azt a döntést hozták tehát, hogy a hernyók, rovarok, férgek ezentúl mindenütt ott legyenek, ahol állatok élnek.

Azóta földben, földön, levegőben, vízben, mindenütt ott nyüzsögnek, rontanak, bontanak a hernyók, férgek, bogarak, rovarok, legyek, pókok, szúnyogok, tetvek, bolhák, giliszták. Szószóló nélkül is ők kapták a legtöbb jót a természet uraitól. Mégis elégedetlenek, ezért csípik, marják szüntelenül egymást és a többi állatot. Az állatok meg valamennyien őket pusztítják: légben a madarak, földben a vakondok, vízben a halak, és földön az ember társaként a többi állat. Mégis belőlük van a legtöbb.

Beregi keresztszemes hímzésminták

Felhősné Csiszár Sarolta albuma alapján

A beregi minták egyszerű keresztszemes hímzéssel készülnek. Először azt kell megállapítani, hogy az alapanyag hány szálán varrott kereszttel készítjük a munkát. Ezt nevezzük egységnek. A hímzőfonal vastagsága az egység nagysága szerint változik. A túl vékony szál ritkás hatást ad, a túl vastag összetolja az alap szálait.

A hímzés helyét előre számoljuk ki, és jelöljük meg az alapanyagon. Lehetőleg a minta valamelyik alapvonalán kezdjünk el dolgozni, így kevésbé tévesztjük el a számolást. A munka iránya jobbról bal felé halad.

Néhány beregi sormintával ismerkedhettek meg.

Szegfűs minta

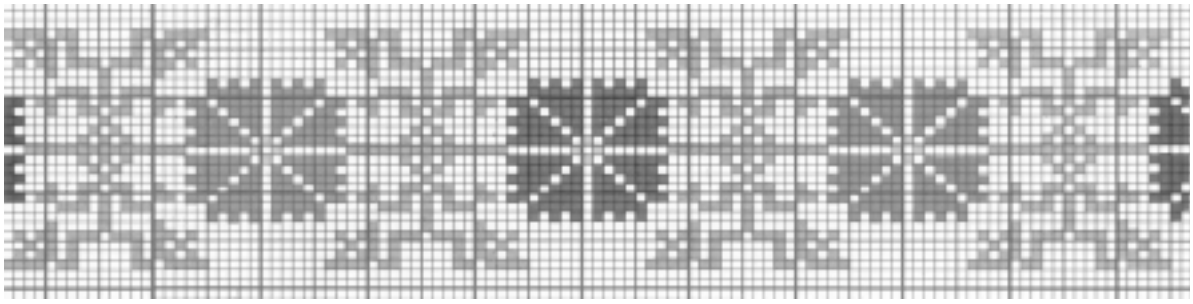

Virágos minta

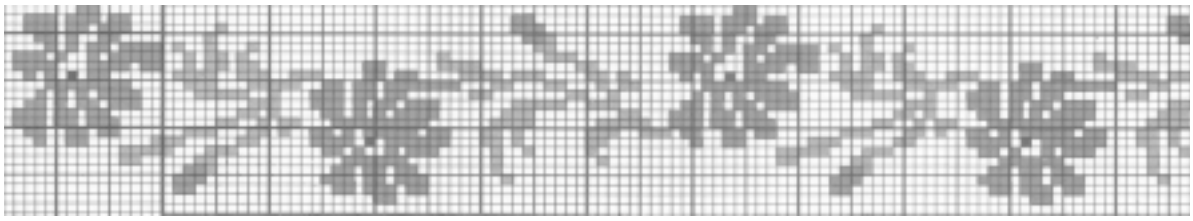

Makkos minta

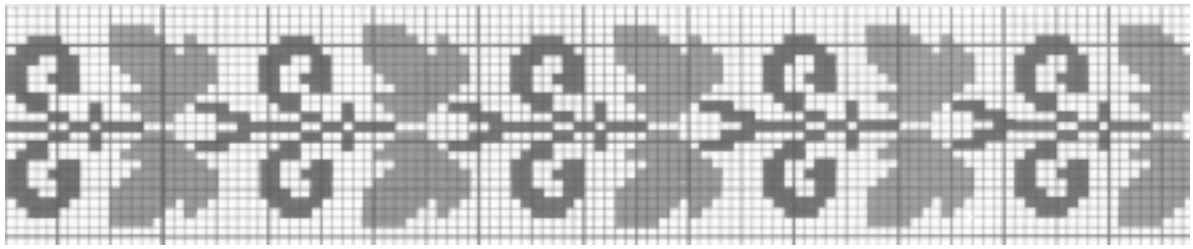
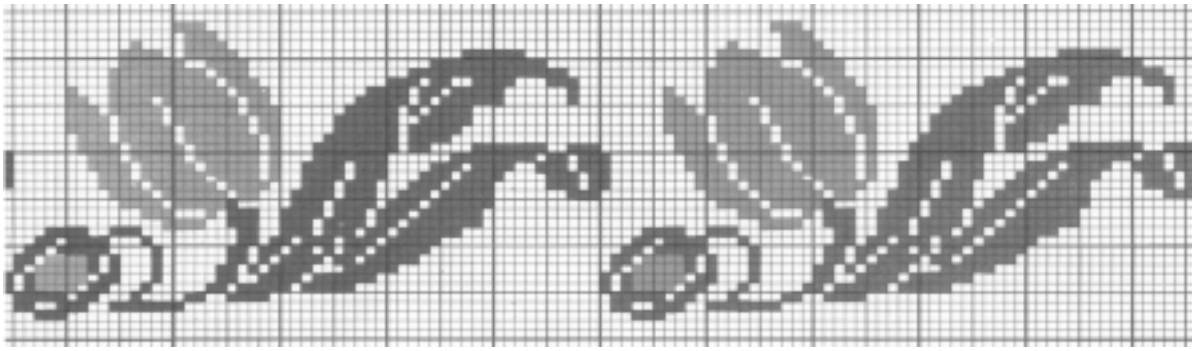
Tulipános minta